

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PODNIKOHOSPODÁŘSKÁ

Dávky státní sociální podpory v Moravskoslezském kraji
State Social Support Benefits in the Moravian-Silesian Region

Student:

Lenka Veličková

Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. Jana Martiníková, Ph.D.

Ostrava 2017

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra podnikohospodářská

Zadání bakalářské práce

Student: **Lenka Veličková**

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Studijní obor: 6208R020 Ekonomika podniku

Specializace: 03 Ekonomika a právo v podnikání

Téma: **Dávky státní sociální podpory v Moravskoslezském kraji**
State Social Support Benefits in the Moravian-Silesian Region

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Právní úprava a charakteristika státní sociální podpory v České republice
 3. Analýza dávek státní sociální podpory v Moravskoslezském kraji
 4. Zhodnocení
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BŘESKÁ, Naděžda. *Státní sociální podpora s komentářem a příklady*. 14. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 2012. ISBN 978-80-7263-739-3.

KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 6. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.

TRÖSTER, Petr. *Právo sociálního zabezpečení*. 6. podstatně přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-473-5.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Jana Martiníková, Ph.D.**

Datum zadání: 18.11.2016

Datum odevzdání: 05.05.2017

Ing. Josef Kašík, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně. Přílohy č.1, 2, 3 a 4, dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.“

V Ostravě dne 5. 5. 2017

.....*Lenka Veličková*.....

Lenka Veličková

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Právní úprava a charakteristika státní sociální podpory v České republice.....	9
2.1	Sociální politika.....	9
2.1.1	Funkce sociální politiky	10
2.1.2	Nástroje sociální politiky	11
2.1.3	Vybrané obory sociální politiky	12
2.1.3.1	Rodinná politika	13
2.1.3.2	Bytová politika	13
2.1.4	Dílčí shrnutí.....	14
2.2	Právní úprava a vymezení základních pojmů	15
2.2.1	Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře	15
2.2.2	Vymezení základních pojmů.....	16
2.2.2.1	Rodina, nezaopatřené dítě	16
2.2.2.2	Rozhodný příjem a rozhodné období	17
2.2.2.3	Životní a existenční minimum	17
2.2.2.4	Nárok na dávku	18
2.2.3	Dílčí shrnutí.....	18
2.3	Charakteristika systému státní sociální podpory v České republice.....	19
2.3.1	Sociální zabezpečení a jeho instituce	19
2.3.2	Systém státní sociální podpory v České republice	19
2.3.3	Orgány zabezpečující státní sociální podporu.....	21
2.3.4	Dílčí shrnutí.....	23
2.4	Dávky testované	24
2.4.1	Přídavek na dítě.....	24
2.4.2	Příspěvek na bydlení	25
2.4.2.1	Náklady na bydlení	26

2.4.2.2	Normativní náklady.....	26
2.4.3	Porodné	28
2.4.4	Dílčí shrnutí.....	29
2.5	Dávky netestované.....	29
2.5.1	Rodičovský příspěvek	29
2.5.1.1	Měsíční výše rodičovského příspěvku	30
2.5.2	Pohřebné.....	32
2.5.3	Dávky pěstounské péče	32
2.5.3.1	Příspěvek na úhradu potřeb dítěte	33
2.5.3.2	Odměna pěstouna	34
2.5.3.3	Příspěvek při převzetí dítěte	35
2.5.3.4	Příspěvek na zakoupení motorového vozidla.....	36
2.5.3.5	Příspěvek při ukončení pěstounské péče.....	36
2.5.4	Dílčí shrnutí.....	36
2.6	Novinky v roce 2017	37
2.6.1	Nová dávka pro otce.....	37
2.6.2	Čerpání rodičovského příspěvku.....	37
2.6.3	Dílčí shrnutí.....	38
3	Analýza dávek státní sociální podpory v Moravskoslezském kraji	39
3.1	Charakteristika Moravskoslezského kraje	39
3.1.1	Obyvatelstvo Moravskoslezského kraje.....	39
3.1.2	Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji	41
3.1.3	Průměrná a minimální mzda v Moravskoslezském kraji	43
3.1.4	Dílčí shrnutí.....	44
3.2	Dávky státní sociální podpory v Moravskoslezském kraji	44
3.2.1	Počet vyplacených dávek státní sociální podpory.....	45
3.2.1.1	Počet vyplacených dávek v České republice.....	48

3.2.2	Výše vyplacených dávek státní sociální podpory	52
3.2.2.1	Výše vyplacených dávek v České republice	54
3.2.3	Dílčí shrnutí.....	57
3.3	Dávky státní sociální podpory v modelových rodinách	58
3.3.1	Rodina Pokorných	58
3.3.1.1	Výpočet čisté měsíční mzdy.....	58
3.3.1.2	Životní minimum rodiny	58
3.3.1.3	Přídavek na dítě	59
3.3.1.4	Příspěvek na bydlení	59
3.3.2	Rodina Skromných.....	60
3.3.2.1	Výpočet čisté měsíční mzdy.....	61
3.3.2.2	Rodičovský příspěvek	61
3.3.2.3	Porodné	61
3.3.2.4	Příspěvek na bydlení	62
3.3.3	Rodina Průměrných.....	62
3.3.3.1	Rodičovský příspěvek	63
3.3.3.2	Nová dávka pro otce.....	63
3.3.4	Dílčí shrnutí.....	63
4	Zhodnocení	64
4.1	Zhodnocení situace v Moravskoslezském kraji.....	64
4.2	Zhodnocení finanční náročnosti dávek státní sociální podpory	64
4.3	Zhodnocení postoje obyvatelstva k systému dávek státní sociální podpory ..	66
4.3.1	Zneužívání dávek	67
4.4	Nápravná opatření a doporučení	67
5	Závěr	69
	Seznam použité literatury	71
	Právní předpisy	71

Knižní zdroje.....	71
Internetové zdroje	72
Seznam použitých zkratk	74
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	Chyba! Záložka není definována.
Seznam příloh	76
Seznam tabulek a grafů.....	77
Seznam tabulek	77
Seznam grafů	78

1 Úvod

Bakalářská práce s názvem „Dávky státní sociální podpory v Moravskoslezském kraji“ si klade za cíl poukázat a objasnit strukturu, charakteristiku a právní úpravu jednotlivých dávek státní sociální podpory vyplácených v České republice.

Životní situace se v průběhu života neustále střídají, příjemné střídají nepříjemné, radost střídá starost. Jedinou jistotu, jakou může člověk mít je, že nikdy nebude dopředu vědět v jaké situaci se ocitne. Každá životní situace nebo etapa s sebou přináší jednak to dobré, ale mnohdy také nějaké problémy a starosti. Nikdo nemá rád, když se ocitne v situaci, kdy absolutně neví, co má dělat, proto je dobré se na různé nepříznivé události vybavit alespoň teoreticky, vědět, co dělat, na koho se obrátit, o co žádat a zda vůbec o něco žádat může.

Platí známé heslo, že rodina je základ státu a základní stavební jednotnou pro rozvoj celé společnosti. Proto je v České republice vytvořen systém sociální politiky, pod který spadá mimo jiné také systém dávek státní sociální podpory. Ten slouží především nízkopříjmovým rodinám, které se potýkají s finančním nedostatkem způsobeným nějakou sociální situací.

Systém dávek státní sociální podpory se řídí zákonem 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon byl za dobu své účinnosti již několikrát novelizován. O některých významných změnách tato práce taktéž pojednává.

Bakalářská práce si klade za cíl charakterizovat systém státní podpory tak, aby bylo možné mu jednoduše porozumět a umět se v této oblasti orientovat. Měla by se stát jakýmsi průvodcem při řešení nepříznivých situací, se kterými se může člověk v průběhu svého života setkat. Na základě provedeného teoretického rozboru problematiky dávek státní sociální podpory a analýzy počtu a výše těchto dávek v Moravskoslezském kraji je výstupem práce provedení zhodnocení situace v Moravskoslezském kraji a porovnání se stavem v České republice a také zhodnocení informovanosti občanů o této problematice.

K naplnění cílů využívá práce především metodu popisu zejména v teoretické části, kde je popsán systém státní sociální podpory. Následně je použita metoda analýzy z hlediska počtu a výše vyplácených dávek státní sociální podpory v Moravskoslezském kraji spolu s metodou komparace situace v Moravskoslezském kraji s celkovou situací v České republice. Nakonec je využita metoda dotazníkového šetření.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, a to praktickou a teoretickou.

V teoretické části je popsána sociální politika České republiky, zejména její funkce, principy, cíle a nástroje, kterými jsou tyto cíle plněny. Jsou zde vymezeny obory sociální politiky, které jsou vystavěny právě na principech a cílech sociální politiky a přímo se dotýkají

tématu práce. Systém dávek státní sociální podpory v České republice je popsán a charakterizován včetně právní úpravy a změn proběhlých i chystaných. Nechybí také popis a charakteristika orgánů, pod jejichž správou spadá právě státní sociální podpora. Jsou zde popsány druhy vyplácených dávek prostřednictvím systému státní sociální podpory včetně způsobu jejich výpočtu.

Praktická část je pak věnována analýze dávek státní sociální podpory, a to z hlediska počtu vyplacených dávek v posledních pěti letech, tedy v letech 2012-2016 a z hlediska hodnoty, tedy výše vyplacených dávek. Pro vypracování byla použita data od krajské pobočky Úřadu práce v Ostravě, a také data dostupná online jednak ze stránek Českého statistického úřadu anebo Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV).

Dále jsou v praktické části představeny modelové rodiny, u kterých jsou vypočítávány jednotlivé dávky státní sociální podpory dle pravidel stanovených MPSV.

Součástí praktické části této práce je také zhodnocení, které je vypracováno na základě dotazníkového šetření. Respondentům jsou položena tvrzení, na která odpovídají na škále – souhlasím, nevím a nesouhlasím. Dotazník obsahuje také otevřené otázky a otázky identifikační. Cílem dotazníku je především zjistit stav informovanosti občanů o dávkách státní sociální podpory a jejich názoru na systém nastavený v České republice. Výsledky dotazníku jsou pak zpracovány metodou popisu a charakteristiky situace. Následně jsou navržena doporučení, která by mohla situaci zlepšit.

2 Právní úprava a charakteristika státní sociální podpory v České republice

Následující kapitola je rozdělena do několika podkapitol, z nichž první se snaží o zjednodušené objasnění stěžejního pojmu pro následující text, a to sociální politiku státu. Kdy bude sociální politika zjednodušeně definována a budou popsány její základní funkce, cíle a nástroje pro její zabezpečování. Dále budou popsány obory sociální politiky, z nichž dva podrobně, a to rodinná a bytová politika, jelikož mají souvislost s tématem státní sociální podpory.

Následné podkapitoly se pak budou zabývat objasněním systému státní sociální podpory v České republice včetně jeho právní úpravy. Taktéž jsou zde uvedeny státní orgány, zabezpečující správu, posuzování nároků a případnou výplatu dávek. Tyto dávky budou následně charakterizovány, nechybí jejich popis, pravidla a nároky, které je nutno splnit při žádosti o takovou dávku.

2.1 Sociální politika

Ve všech vyspělých zemích zaujímá sociální politika velice významnou roli. Je jí nutno chápat jako ucelený systém, který se vyznačuje provázaností na ostatní prvky společenského systému. Musí být v souladu s řadou ekonomických, politických, mravních a jiných norem.

Sociální politiku nelze jednoznačně definovat, zjednodušeně lze ale říci, že sociální politikou rozumíme soubor nástrojů a opatření, které přispívají k řešení nepříznivých sociálních událostí člověka, ale také celé společnosti. Jako sociální událost lze označit období, kdy se člověk ocitne v tíživé situaci a potřebuje pomoci. Mezi takové události můžeme zařadit např. nemoc, úrazy, těhotenství, invaliditu, stáří, narození dítěte, smrt rodinného příslušníka. V mnoha případech není samotnou sociální událostí např. těhotenství nebo narození dítěte, ale náklady spojené s touto životní situací.¹

Podle toho, jak jsou tyto události řešeny lze rozlišovat sociální politiku aktivní a pasivní. Aktivní sociální politika se snaží o prevenci, tedy o předcházení vzniku nepříznivých sociálních událostí v životě člověka. Na druhé straně pasivní sociální politika ta řeší již vzniklé sociální problémy.

Nutnost existence sociální politiky je spatřována především v tom, že k prosperitě a rozvoji celé společnosti přispívá člověk, a právě na lidského činitele je sociální politika orientována. Znamená to, že se snaží o jeho osobnostní rozvoj, podporu a zlepšování jeho

¹ KREBS, Vojtěch. Sociální politika. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.

životních podmínek. V tomto je spatřován primární cíl sociální politiky. Dalo by se tedy říci, že každý člověk může být objektem sociální politiky.

Objekt je v problematice sociální politiky definován jako někdo, pro něhož jsou opatření a nástroje sociální politiky určeny. Opakem objektu je subjekt, který je pro tyto účely definován jako někdo, kdo je schopen, ať už díky vůli, schopnostem nebo prostředkům, naplňovat a uskutečňovat sociální politiku jako takovou. Jako hlavní aktér, tedy subjekt, zde vystupuje stát a jeho orgány. Kdy je role státu v sociální politice vnímána jako nezastupitelná a nezbytná. Stát může v této oblasti vystupovat dvěma způsoby. Může zastávat roli někoho, kdo vymezuje rámec, pravidla sociální politiky a dbá na jejich dodržování anebo roli přímého vykonavatele, což znamená, že poskytuje příslušné dávky státní sociální podpory. Stát se tedy snaží dohlížet na prospěch občanů a dbát na zdokonalování jejich životních podmínek. Stát ovšem není jediným aktérem sociální politiky mezi další subjekty mohou být zařazeni např. zaměstnavatelé, odborové orgány, ale také třeba neziskové organizace.

2.1.1 Funkce sociální politiky

Sociální politika plní řadu vzájemně souvisejících funkcí, vztahujících se k řadě různých objektů. Mezi tyto objekty se řadí:

- člověk jako pracovní síla,
- člověk ve stavu nouze,
- pracující kolektiv,
- rodina,
- pacienti apod.

Nejčastěji uváděné funkce sociální politiky jsou následující:

- ochranná,
- preventivní,
- rozdělovací a přerozdělovací,
- homogenizační,
- stimulační².

Uvedené funkce spolu působí jako celek a neustále se vyvíjejí. Za nejstarší a tradiční funkci je považována funkce ochranná. Tato funkce se snaží o řešení již vzniklých sociálních událostí, kdy je nějaká sociální skupina v tíživé nebo nesnadné situaci, která může být spojena např. s prací nebo určitým životním stádiem. Další funkcí je funkce preventivní. Ta si klade za

² KREBS, Vojtěch. Sociální politika. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.

cíl předcházet nežádoucím situacím v životě člověka a může být naplňována např. různým poradenstvím nebo účastí na pojistném apod. Rozdělovací a přerozdělovací funkce je nejvýznamnější funkcí, a to z důvodu, že odpovídá na otázku komu, co a podle čeho rozdělovat. Může být chápána jako rozdělování důchodů, prostředků, ale také zlepšování podmínek pro zdokonalování životních podmínek lidí. Je uskutečňována různými nástroji. Spolu s rozdělovací funkcí je uváděna funkce přerozdělovací, která má souvislost s daněmi a transfery. Výsledkem této funkce by mělo být zajištění konečného rozdělení důchodů s menší nerovností. S funkcí rozdělovací a přerozdělovací má souvislost funkce homogenizační, ta je považována za vcelku novou funkci sociální politiky. Tato funkce by měla směřovat k docílení menších rozdílů v životních podmínkách mezi sociálními skupinami obyvatelstva. Poslední funkcí je funkce stimulační. Ta by měla sloužit k tomu, aby bylo dosahováno žádoucího jednání jednotlivců i sociálních skupin, a to prostřednictvím opatření v různých oborech sociální politiky.

2.1.2 Nástroje sociální politiky

Jak již bylo výše zmíněno, sociální politika využívá řadu nástrojů k zabezpečení a zlepšování sociálních situací, se kterými se člověk ve svém životě setkává. Díky těmto nástrojům je možné zlepšit postavení člověka v dané situaci, mohou mu pomoci ji překonat a zvládnout. Tyto nástroje jsou neustále vyvíjeny a zlepšovány, aby co nejlépe vyhověly hlavním cílům sociální politiky. Nástroje jsou velice rozmanité a mohou být různé povahy např. právní, ekonomické, sociální a řadit zde můžeme také nátlakové akce. Dále budou zmíněny ale jen nástroje, které mají konkrétní aplikační charakter. Mezi ně patří:

- sociální příjmy,
- sociální služby,
- věcné dávky,
- účelové půjčky,
- úlevy a výhody,
- státní regulace cen.³

Pro účely této bakalářské práce jsou důležité hlavně sociální příjmy, konkrétně dávky státní sociální podpory.

³ KREBS, Vojtěch. Sociální politika. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.

2.1.3 Vybrané obory sociální politiky

Častěji nežli o sociální politice jako takové, se hovoří o oborech sociální politiky. Mezi tyto obory lze zařadit politiku sociálního zabezpečení včetně osobních sociálních služeb, rodinnou politiku, bytovou politiku, zdravotní politiku, politiku zaměstnanosti a vzdělávací politiku.⁴

Jednotlivé obory sociální politiky se vyznačují vlastními zákonitostmi a specifiky. Existují však základní principy, které jsou platné pro všechny obory sociální politiky a je naprosto nezbytné s nimi pracovat a respektovat je. Tyto principy zohledňují fakt, že v oblasti sociální politiky je nejdůležitější člověk, na kterého je pohlíženo vždy stejně, bez rozdílů, ať se ocitne v jakékoli životní situaci. V některých sociálních situacích je lidem schopen pomoci stát. Mezi základní principy tedy patří princip:

- rovnosti,
- důstojnosti,
- svobody,
- solidarity,
- participace.

Stejně jako společné principy vyznávají obory sociální politiky také společné cíle. Tyto cíle lze vymezit jako úsilí týkající se různých oblastí života člověka, kdy by mělo být dosaženo co nejmenších rozdílů mezi sociálními skupinami obyvatelstva. Jednotlivé obory sociální politiky mohou být charakterizovány jako soubory aktivit směřující na úsilí:

- o zdraví,
- o vzdělání,
- o výdělečnou práci a zdroj obživy
- o sociální bezpečnost,
- proti zanedbanosti.⁵

V následujících podkapitolách budou popsány rodinná a bytová politika, jež se řadí mezi obory sociální politiky. Tyto dvě politiky jsou zde zmíněny, jelikož mají zásadní spojitost s tématem této bakalářské práce, tedy dávkami státní sociální podpory.

⁴ KREBS, Vojtěch. Sociální politika. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.

⁵ TOMEŠ, Igor. Obory sociální politiky. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-868-5.

2.1.3.1 Rodinná politika

Rodina je základní stavební jednotkou společnosti a je nepodstatné, zda rodinu tvoří sezdaná nebo nesezdaná dvojice.⁶ Rodinná politika je tak nedílnou součástí sociální politiky státu, kdy dochází k podpoře rodin pomocí právních, ekonomických a sociálních opatření.⁷ Rodinnou politiku je užitečné rozdělovat na soukromoprávní a veřejnoprávní. V následujícím textu je objasněna veřejná rodinná politika.

Cílovou skupinu rodinné politiky představují rodiče a děti, kdy hlavním cílem je vždy zajistit co možná nejlepší podmínky pro dítě. Veřejná rodinná politika by měla všem dětem zajistit rovné šance v přípravě na život. Toho dosahuje prostřednictvím zajištění ekonomických podmínek, zdravotních i vzdělávacích služeb. Veřejná rodinná politika se zpravidla soustřeďuje na zejména na tyto situace v životě člověka:

- těhotenství a mateřství,
- rodičovství,
- výchova a výživa dětí v rodině.

Mezi základní povinnosti státu na ochranu a podporu funkčních rodin patří:

- podporovat založení rodiny,
- chránit a podporovat těhotné ženy a matky v době mateřství,
- chránit rodinu a poskytovat ekonomickou podporu při výchově dítěte,
- chránit zájmy dětí,
- poskytnout přiměřené zdravotní, vzdělávací a sociální služby⁸

2.1.3.2 Bytová politika

Bydlení představuje v životě člověka neodmyslitelnou část. Jedná se totiž o naprosto základní potřebu každého člověka. Čisté a útulné prostředí domova je nezbytné pro vývoj každého jedince, ať už z hlediska osobnostního, zdravotního rozvoje, tak vzdělání. Na bydlení je nutno pohlížet jako na prvotní a naprosto nezbytnou část života, a to jak jedince, tak rodiny.

Jako specifický znak bydlení může být považováno z hlediska sociální politiky to, že vytváří prostředí a základní podmínky pro rodinný život.

⁶ TOMEŠ, Igor. Sociální právo České republiky. Praha: Linde Praha, 2014. ISBN 978-80-7201-938-0.

⁷ KREBS, Vojtěch. Sociální politika. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.

⁸ TOMEŠ, Igor. Obory sociální politiky. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-868-5.

Proto je bytová politika neoddělitelnou součástí sociální politiky státu,⁹ která je zaměřena především na:

- stavebníky,
- nízkopříjmové rodiny,
- bezdomovce.¹⁰

Pro účely této práce je v rámci bytové politiky důležitá oblast sociální podpory bydlení, které slouží rodinám s nižšími příjmy, aby bylo možno těmto rodinám zajistit důstojné a přiměřené bydlení. V rámci sociální podpory bydlení je poskytován příspěvek na bydlení a doplatek na bydlení z veřejných zdrojů.

2.1.4 Dílčí shrnutí

V podkapitole s názvem sociální politika se autor snažil o objasnění pojmu a fungování sociální politiky, především pak o vymezení cílů, funkcí a hlavně nástrojů, které slouží k zabezpečování stanovených cílů. Dále bylo vysvětleno, pro koho je sociální politika určena, na koho je orientovaná, a kdo je schopen ji zabezpečovat. Následně byly popsány dva vybrané obory sociální politiky, a to rodinná a bytová politika. Tyto dva obory byly vybrány kvůli bezprostřední souvislosti s hlavním tématem práce, a to dávky státní sociální podpory.

⁹ KREBS, Vojtěch. Sociální politika. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.

¹⁰ TOMESŠ, Igor. Obory sociální politiky. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-868-5

2.2 Právní úprava a vymezení základních pojmů

Základní principy systému sociální ochrany byly v České republice stanoveny v první polovině 90. let minulého století. Dřívější sociální systém obsahoval více než 60 druhů dávek, což z něj činilo systém nepřehledný, a i přes vysoký počet dávek stále neřešil standardní situace obyvatelstva, vznikající v souvislosti s vývojem společnosti. Současně s tvorbou ekonomické a sociální reformy v roce 1990 byly také zahájeny práce na tvorbě nových sociálních systémů, které na sebe navazovaly. Těmito systémy byly – systém sociálního pojištění, státní sociální podpora a sociální pomoc.¹¹ Tyto systémy se od sebe liší ve třech oblastech – jakou sociální událost řeší, jak jsou financovány a jak jsou organizačně zabezpečeny. Byly provedeny postupné změny v principech konstrukcí dávek tak, aby byly co nejjednodušší.

Cílem těchto změn bylo sjednotit dávky, vyjadřující podporu státu rodinám s nezaopatřenými dětmi, do jednotného systému. Dále také zavedení nových dávek, které by reagovaly na dosud neřešené nepříznivé sociální situace např. příspěvek na bydlení. Změnila se také koncepce nejvýznamnějších dávek, ke kterým patřily – přídavek na dítě a sociální příplatek, který byl zrušen k 31.12. 2011.¹²

Významným okamžikem bylo přijetí zákona o životním minimu a také zákona č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře, který upravoval podmínky podpory rodin při řešení určitých životních situací.

2.2.1 Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře

Dávky státní sociální podpory se řídí č. 117/1995 Sb. Tento zákon nabyl účinnosti ve dvou etapách, a to částečně v roce 1995 a v plném rozsahu pak v roce 1996. Zákon o státní sociální podpoře je rozdělen do sedmi částí. Zákon vymezuje základní pojmy, druhy a charakteristiku jednotlivých dávek, práva a povinnosti zúčastněných osob, organizaci a řízení výplaty dávek.

Problematika dávek státní sociální podpory (DSSP) je tématem vždy aktuálním a neustále probíraným, proto není divu, že si tento zákon za skoro 21 let své účinnosti vyžádal mnoho novel, celkově byl tento zákon novelizován 61krát. Některé změny znamenaly pouze úpravu upřesňující, jiné byly zcela zásadního charakteru. Jednalo se např. o zavedení nebo zrušení určitých typů dávek, změny při výpočtech, změna v nárocích nebo podmínkách pro přiznání dávky anebo změna orgánů, které o dávkách rozhodují.

¹¹ PRŮŠA, Ladislav, Petr VÍŠEK a Robert JAHODA. Alchymie nepojistných sociálních dávek. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-528-3.

¹² KREBS, Vojtěch. Sociální politika. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.

Kromě novelizací, změnu v právní úpravě a poskytování DSSP vyvolal také vstup České republiky do Evropské unie v květnu roku 2004. Tato změna je spojena zejména s tím, že právo Evropské unie má přednost před právem vnitrostátním. To znamená, že zákon č. 117/1995 Sb., se použije na vztahy, které nejsou upraveny předpisem Evropského společenství.¹³

K zákonu o státní sociální podpoře se vztahuje ještě velká řada dalších zákonů jako např. zákon o nemocenském pojištění, zákon o životním a existenčním minimu. Dále se k zákonu vztahuje velké množství různých vyhlášek, pomocí kterých jsou stanoveny např. parametry pro posouzení nároku a stanovení výše dávky.¹⁴

2.2.2 Vymezení základních pojmů

Aby bylo možné se v zákonné úpravě o státní sociální podpoře správně orientovat, je nutné nejprve vymezit základní pojmy, které jsou s nárokem a výplatou dávek státní sociální podpory spojeny.

2.2.2.1 Rodina, nezaopatřené dítě

Systém dávek státní sociální podpory je nastaven především pro pomoc rodinám s nezaopatřenými dětmi. Pojetí pojmu rodina je nutno rozlišovat dle druhu dávky.

Rodina je nejčastěji v problematice státní sociální podpory vymezována jako společné soužití rodiny a nezaopatřených dětí. Nezaopatřeným dítětem je dítě do skončení povinné školní docházky, nejdéle do 26 let věku, v podmínkách stanovených zákonem (§11). Mezi tyto podmínky může být zařazeno např. příprava dítěte na budoucí povolání, a to studiem na střední nebo vysoké škole anebo jeho zdravotní postižení.

V některých případech, např. u příspěvku na bydlení, může být za rodinu považován také jednotlivec nebo okruh osob bez vzájemných příbuzenských vztahů. Rozhodujícím faktorem je zde nahlášení trvalého pobytu společně posuzovaných osob (viz dále kap. 2.5.1. Příspěvek na bydlení).

Rodinu tedy může být chápána jako osoba oprávněná spolu s osobami společně posuzovanými. Kdo může být společně posuzovanou osobou vymezuje §7 (2) zákona č. 117/1995 Sb.

¹³ Dle zákona o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb., §1 (3)

¹⁴ BŘESKÁ, Naděžda. Státní sociální podpora s komentářem a příklady. 14. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, c2012. ISBN 978-80-7263-739-3.

2.2.2.2 Rozhodný příjem a rozhodné období

Pro posouzení oprávněnosti nároku na dávku jsou u některých dávek (přídavek na dítě, příspěvek na bydlení a porodné) zohledňován a zkoumán příjem rodiny. Není testován majetek rodiny, jen její příjmy za určité období.

Příjmy sloužící k přiznání dávky jsou nazývány příjmy rozhodnými. Mezi rozhodné příjmy jsou zahrnovány především příjmy plynoucí ze závislé nebo samostatné výdělečné činnosti, dávky nemocenského a důchodového pojištění, podpora v nezaměstnanosti nebo příjmy z ciziny. Rozhodné příjmy jsou očištěny o veškeré daně, to znamená, že do rozhodných příjmů jsou započítávány tzv. „čisté příjmy“.¹⁵

Výčet příjmů, které jsou vztahovány do příjmů rozhodných najdeme v zákoně o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb., v § 5. Rozhodný příjem je pak stanoven jako měsíční průměr rodiny za rozhodné období.

Rozhodným obdobím je chápán časový úsek, za který je rozhodný příjem posuzován. Tento úsek je odlišný v případě různých dávek státní sociální podpory. Rozhodným obdobím může být např. kalendářní čtvrtletí nebo kalendářní rok, a to vždy to, které předchází období, na které je nárok na dávku uplatňován.

2.2.2.3 Životní a existenční minimum

Základem pro stanovení nároku na určitou dávku může být hranice příjmů rodiny, jak bylo vysvětleno výše, ale v některých případech základem může být částka životního nebo existenčního minima.

Právní úpravu životního a existenčního minima je možno nalézt v zákoně č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. Životním minimem je možno rozumět takovou hranici příjmů, která je schopna zajistit výživu a základní osobní potřeby. Existenčním minimem je pak rozuměna výše peněžních příjmů, které jsou schopny zajistit výživu, osobní potřeby na úrovni umožňující přežití. Do částek životního ani existenčního minima však nejsou zahrnovány náklady na bydlení.

Částky životního a existenčního minima jsou stanoveny nařízením vlády č.409/2011 a jsou především využívány pro pomoc v hmotné nouzi. Životní minimum je tvořeno součtem níže uvedených částek všech oprávněných a společně posuzovaných osob.

¹⁵ Zdroj: INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV: Sociální tematika [online]. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc>

Tab.2.2.2.3 Částky životního minima

Pro jednotlivce	3 410 Kč/měsíc
Pro první dospělou osobu v domácnosti	3 140 Kč/měsíc
Pro druhou a další dospělou osobu v domácnosti	2 830 Kč/měsíc
Pro nezaopatřené dítě:	
Do 6 let	1 740 Kč/měsíc
Od 6 do 15 let	2 140 Kč/měsíc
Od 15 do 26 let	2 450 Kč/měsíc

Zdroj: Integrovaný portál MPSV – životní a existenční minimum

2.2.2.4 Nárok na dávku

Nárok na dávku může uplatnit pouze fyzická osoba, a s ní společně posuzované osoby, pokud je u nich splněna podmínka trvalého pobytu na území České republiky. Zákon o státní sociální podpoře dále stanovuje osoby, kterým dávky státní sociální podpory náleží, i když nesplňují podmínku trvalého pobytu v České republice. Výčet těchto osob je uveden v §3 tohoto zákona.

2.2.3 Dílčí shrnutí

V podkapitole 2.2. byla vymezena právní úprava systému státní sociální podpory včetně zákonů, které se k němu vztahují. Byly popsány nejdůležitější pojmy týkající se problematiky DSSP. U každé z následujících dávek jsou tyto pojmy používány a jejich znalost je nutná pro správné pochopení stanovení nároku a vypočtení jednotlivých dávek státní sociální podpory. Pochopení výše uvedených pojmů by mělo pomoci pro pochopení a orientaci v následujícím textu.

2.3 Charakteristika systému státní sociální podpory v České republice

V následující podkapitole 2.3 bude popsán systém státní sociální podpory (SSSP) v České republice. Nejprve bude objasněn pojem sociální zabezpečení, který v sobě zahrnuje instituce zajišťující sociální pomoc v různých oblastech a situacích. Dále bude vymezena úprava systému v České republice spolu se základními principy a cíli. Následně bude popsáno rozdělení dávek a orgánů, do jejichž působnosti spadá správa a výplata dávek.

2.3.1 Sociální zabezpečení a jeho instituce

Za součást státní sociální politiky lze považovat sociální zabezpečení. Jedná se o soubor prostředků a institucí užívaných pro zabezpečování a uskutečňování cílů a úkolů, které slouží k předcházení nebo vyřešení nepříznivých sociálních událostí občanů. Odvětví sociálního zabezpečení jsou různorodá a můžeme k nim zařadit např. péči o zdraví, zabezpečení při zdravotní neschopnosti, zabezpečení matek v těhotenství a mateřství, pomoc při výchově dětí, zabezpečení při invaliditě, stáří, nezaměstnanosti apod.¹⁶ Jedná se tedy o soubor nástrojů a aktivit směřujících k lidem, kteří se potýkají s finančním nedostatkem nebo se nacházejí v situaci, která vyžaduje mimořádné výdaje. Cílem je tedy kompenzovat finanční a sociální důsledky vznikající z těchto situací. Nesoustředí se však pouze na finanční pomoc. Sociální zabezpečení lze chápat jako označení pro sociální instituce, které poskytují občanům např. radu, ochranu, služby a azyl, ale také materiální a peněžní pomoc. Sociální zabezpečení je souhrnné označení pro tři typy institucí – sociální pojištění, státní sociální podporu a sociální pomoc a s ohledem na to, jakou pomoc mohou tyto instituce nabídnout lze rozlišovat tři formy sociálního zabezpečení, těmito formami jsou:

- sociální příjmy,
- sociální služby,
- sociální azyly.

Sociální příjmy jsou vyjádřeny peněžitou pomocí, která je uskutečňována DSSP. Systém těchto dávek bude popsán v následujících podkapitolách.

2.3.2 Systém státní sociální podpory v České republice

V rámci tohoto uceleného sociálního systému jsou řešeny ty sociální situace či události, které jsou vyhodnoceny jako takové, při kterých je potřebné a účelné rodiny s nezaopatřenými dětmi nebo jiné sociální skupiny lidí podpořit. Jedná se o druh sociální pomoci, zaměřenou na podporu rodin v sociálně obtížných situacích. K situacím, na které se vztahuje SSSP se řadí

¹⁶ KREBS, Vojtěch. Sociální politika. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.

např. situace spojené s mateřstvím a těhotenstvím a následně pak s narozením a výchovou dítěte a také krytí nákladů na živobytí apod. Dávky státní sociální podpory jsou řazeny mezi dávky nepojistné, což znamená, že účast na sociálním pojištění není podmínkou pro vznik nároku na tyto dávky. Rámec sociálního pojištění je tedy v tomto systému nepoužitelný. S tímto faktem souvisí také to, z jakých prostředků jsou tyto dávky vypláceny. Zdrojem financování těchto dávek je výlučně státní rozpočet, dávky jsou totiž vypláceny z daní.

V systému SSP jsou samozřejmě uplatňovány základní principy sociální politiky, především princip státní solidarity, která může nabývat různých forem. Můžeme hovořit o solidaritě celostátní, která je zcela naplňována státem. Z hlediska státní sociální podpory jde především o pomoc rodinám anebo sociálně slabším občanům. Tento typ solidarity je označován jako vertikální. Setkat se můžeme také se solidaritou horizontální, která v rámci systému státní sociální podpory je definována jako solidarita bezdětných občanů s rodinami s dětmi apod. Princip státem organizované solidarity je tedy uplatňován ve dvou směrech:

- od bezdětných rodin k rodinám s nezaopatřenými dětmi,
- od rodin s vysokými příjmy k těm s nízkými příjmy.

Na jedné straně jsou tedy podporovány rodiny, jejichž příjem nepřekračuje určitou hranici. Na straně druhé není rozhodný příjem rodin, podpora tedy plyne bez ohledu na výši příjmů. Dalším uplatňovaným principem je princip participace, který se odráží v tom, že dávky jsou zcela v rukou státu a jeho orgánů a jsou poskytovány rodinám ve státem uznaných situacích.

Jak již bylo zmíněno, za základní právní předpis se v oblasti státní podpory rodin s dětmi považuje zákon o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb. V rámci tohoto zákona je v současné době definováno pět vyplácených dávek. Těmito dávkami jsou:

- přídavek na dítě,
- příspěvek na bydlení,
- porodné,
- rodičovský příspěvek,
- pohřebné.

Původně bylo v rámci tohoto systému upraveno dávek více, šlo např. o příspěvek na dopravu (zrušen v roce 2004), zaopatřovací příspěvek (zrušen v souvislosti se zrušením povinné vojenské služby), příspěvek na školní pomůcky (zrušen v roce 2008) a sociální příspěvek (zrušen v roce 2011).

Do této skupiny dávek se také dříve řadily také dávky pěstounské péče, ty ale od ledna roku 2013 přestaly být dávkami státní sociální podpory a jejich úprava je obsažena v zákoně

č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů.¹⁷ V rámci této práce, ale budou dávky pěstounské péče popsány, jelikož praktická část čerpá data od roku 2012, a proto je vysvětlení dávek pěstounské péče důležité.

Pět zákonem definovaných se dále rozděluje do dvou skupin – dávky testované a netestované. Jak již z názvu skupin vyplývá, zařazení do těchto skupin bude podléhat nějakému testu. U dávek testovaných se testuje příjem rodiny, jsou tedy závislé na příjmu rodiny. Příjem rodiny je sledován za určité období, které je odlišné u různých druhů dávek, může jít např. o kalendářní rok, čtvrtletí apod., vždy to, které předchází žádosti o dávku. Příjem rodiny je posuzován vzhledem k životními minimu, které je vždy upraveno (vynásobeno) stanoveným koeficientem. Pokud příjem rodiny nepřesahuje výslednou částku, vzniká dané rodině nárok na danou dávku. Vztah příjmu rodiny a životního minima tedy určuje výši podpory státu, to v praxi znamená, že čím vyšší příjem, tím nižší dávky. Oproti dávkám testovaným stojí dávky netestované, na které plyne rodině nárok již pouhým splněním zákonem stanovených podmínek.

Státní sociální podpora je nastavena tak, že zkoumá jednak příjmy rodiny a také jejich sociální situaci, proto není vyloučeno, aby v jedné rodině bylo pobíráno více dávek najednou. Významnou funkci při posuzování nároků o tu či onu dávku sehrávají částky životního minima. Právě od nich je velká část dávek odvozena. Částky životního minima jsou používány pro stanovení hranic příjmů jednotlivce nebo rodiny při posuzování nároků na dávku. Pro stanovení nároku se životní minimum užívá ve dvou formách, jednak může určovat maximální příjem, do něhož bude dávka vyplácena a jednak slouží pro určení výše některých dávek. U jednotlivých dávek se stanovení liší. Jak tomu je u pěti výše zmíněných dávek bude vysvětleno v dalších podkapitolách. Cílem tohoto systému je pouze přispět k úhradě nákladů vzniklých určitou sociální situací, ne k jejich plné úhradě.

2.3.3 Orgány zabezpečující státní sociální podporu

Organizace správy, posuzování nároků a případné výplaty dávek zaznamenala v posledních letech také mnoho změn. Dříve byly dávky vypláceny buď zaměstnavateli a Okresní správou sociálního zabezpečení (OSSZ). S ohledem na změny v systému dávek, které se týkaly především jejich adresnosti, bylo nutné převést správu a výplatu těchto dávek na stát a jeho orgány. Bylo totiž nutné prověřovat obrovské množství údajů, což by nebylo zcela v kompetenci zaměstnavatelů.

¹⁷ Zdroj: MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Státní sociální podpora [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2>

V podkapitole 2.1. bylo zmíněno, že stát a jeho orgány jsou hlavním aktérem sociální politiky v České republice. Tato politika, do které spadají mimo jiné také dávky státní sociální podpory, je vykonávána prostřednictvím Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV). Ministryní MPSV je Mgr. Michaela Marksová. Mezi organizace podřízené MPSV v oblasti spojené se správou a výplatou dávek spadá Úřad práce ČR (ÚP ČR).

Jedná se o organizační složku státu, řízenou právě MPSV. ÚP ČR je tvořen generálním ředitelstvím, krajskými pobočkami, ke kterým přísluší kontaktní pracoviště. Již od roku 1990 má ÚP ČR své pevné a nezastupitelné místo v sociálním systému. Jeho původní funkce, tedy zajišťování pasivní a aktivní politiky zaměstnanosti, se v průběhu let mnohokrát rozšiřovaly a měnily. V roce 2004 se do správy ÚP ČR dostává správa DSSP, které zde byly převedeny ze správy obcí. O osm let později, tedy v roce 2012 nastává velmi významná změna. Dochází totiž k převedení správy všech nepojistných dávek, nově se tedy k státní politice zaměstnanosti a dávkám státní podpory připojují také dávky hmotné nouze, dávky pro osoby se zdravotním postižením. Z ÚP ČR se tak stává jednotné výplatní místo všech nepojistných dávek.¹⁸ Po všech prováděných změnách se z ÚP ČR stal zaměstnavatel zaměstnávající asi 9000 lidí a má 14 krajských poboček. Na krajské pobočky bylo tedy převedeno mnoho funkcí, stará se o aktivní politiku zaměstnanosti a sociální politiku v oblasti nepojistných dávek. Ke krajským pobočkám přísluší tzv. kontaktní pracoviště, k jehož úkolům patří především zajištění a zprostředkovávání práce a státní sociální podpory. V oblasti nepojistných dávek k těmto úkolům patří především – rozhodování o přiznání dávek, evidence o žádostech o dávky, zpracovávání výplaty dávek apod.¹⁹

Proto aby mohla být zahájeno řízení o nároku na dávku a její následné vyplacení je nutné, aby byla předložena žádost. Tato žádost musí být předložena na předepsaném formuláři, ty jsou k dostání na všech pobočkách Úřadu práce. Pro zjednodušení je lze také nalézt v elektronické podobě na stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. Tam je formulář dostupný volně ke stažení a pro vyplnění je k dispozici nápověda.

Pro vyřízení žádosti je třeba odnést žádost na krajskou pobočku Úřadu práce ČR, podle trvalého místa bydliště žadatele. Důležité je, aby žádost byla podána nejdříve 60 dnů před dnem,

¹⁸ Sociální služby. I, Užitečné informace pro manažery. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, 2016. ISBN 978-80-906320-4-2.

¹⁹ Zdroj: INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV: Úřad práce ČR [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/upcr>

od kterého má být dávka vyplácena. Proti rozhodnutí existuje samozřejmě možnost odvolání se, kdy odvolacím orgánem je Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Podle typu dávek se také liší lhůty pro zánik nároku na dávky. U opakujících se dávek je tato lhůta stanovena na 3 měsíce ode dne, za který dávka náleží. U jednorázových dávek pak na 1 rok ode dne, za který dávka náleží²⁰.

Výplata dávek se uskutečňuje v české měně. Příjemce dávky je oprávněn k volbě, zda bude dávky pobírat dávky v hotovosti anebo na účet. Volba je prováděna vždy u každé žádosti u dávku zvlášť, to znamená, že při souběhu pobírání dávek lze jednu dávku pobírat v hotovosti a jinou bezhotovostně, vždy záleží na volbě.

2.3.4 Dílčí shrnutí

Podkapitola 2.3 se snažila o celkové objasnění fungování systému státní sociální podpory v České republice včetně jeho začlenění do sociální politiky jako takové. Byly vysvětleny základní principy, na kterých celý systém staví a funguje. Dále byly zmíněny dávky, které v tomto systému existují a jsou poskytovány. Dále se podkapitola snažila objasnit, kdo stojí za celým systémem, tedy vysvětlit pod čí působnost tento systém spadá. V poslední řadě podkapitola obsahovala stručné informace k podávání žádostí o jednotlivé dávky.

²⁰ Zdroj: MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Státní sociální podpora [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/16976/socialni_podpora.pdf

2.4 Dávky testované

V následujícím podkapitole budou popsány dávky testované. Jednotlivec či rodina, žádající o některou ze skupiny dávek spadajících do kategorie dávek testovaných se musí připravit na skutečnost, že nejprve bude muset prokázat výši příjmů celé rodiny. Dávky, patřící do této kategorie jsou totiž dávky závislé na výši příjmů rodiny, což znamená, že je nutné porovnání životního minima spolu s daným koeficientem a příjmem rodiny, jak to bylo již popsáno v předchozí podkapitole. Není testován majetek rodiny, pouze její příjmy. Mezi tyto dávky patří:

- přídavek na dítě,
- příspěvek na bydlení,
- porodné.

2.4.1 Přídavek na dítě

Přídavek na dítě bývá označován za základní a dlouhodobou dávku státní sociální podpory. Tuto dávku poskytuje stát rodinám s nezaopatřenými dětmi a klade si za cíl přispět těmto rodinám při úhradě nákladů vznikajících při výchově a péči o dítě.

Výdaje spojené s výchovou dětí se nezadržitelně zvyšují, zejména pokud se jedná o děti studující jak na středních, tak vysokých školách. Dle šetření Českého statistického úřadu se výdaje na výchovu dítěte pohybují okolo 1,5 – 2,5 milionu Kč.²¹ Není proto divu, že se stále více rodin potýká s problémy v případě zajištění dětí a potřebuje pomoc od státu. Tato skutečnost je způsobená tím, že musejí dlouhodobě část svých příjmů použít k zabezpečení správné a odpovídající péče při výchově dětí.

Nárok na tuto dávku vzniká nezaopatřenému dítěti, které je součástí rodiny, jejíž rozhodný příjem nepřesahuje 2,4násobek částky životního minima.²² Do tohoto rozhodného příjmu je započítáván i rodičovský příspěvek. Pro posuzování nároku na dávku je brán v potaz příjem za kalendářní rok, který předchází okamžiku žádosti o dávku.

Dávka je pobírána rodiči nezaopatřeného dítěte do věku jeho zletilosti. Přídavek na dítě lze však v některých daných případech pobírat až do věku 26 let, jak bylo objasněno v podkapitole 2.2.2. Nárok na přídavek na dítě je tedy až do 26 let, ovšem od 18 let dítěte přísluší tato dávka již přímo dítěti.

²¹ INVESTUJEME.CZ: Náklady na dítě? I 8 mil. Kč může být málo [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/clanky/naklady-na-dite-i-8-mil-kc-muze-byt-malo/>

²² §17 zákona o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb.

Přídavek na dítě je vyplácen měsíčně a je stanoven pevnými částkami:

- dítě do 6 let 500 Kč,
- dítě od 6 do 15 let 610 Kč,
- dítě od 15 do 26 let 700 Kč²³

Žádost o dávku je prováděna na ÚP ČR, vždy na předepsaném tiskopise, který si lze vyzvednout na příslušném kontaktním pracovišti nebo je dostupný online na stránkách MPSV. K vyřízení je dále nutné potvrzení o výši ročního příjmu a doklady totožnosti – rodiče i dětí. Žádost je podávána jednou a vždy na začátku nového školního roku, tedy v září, je nutné doložit, zda je nárok na dávku stále aktuální, zároveň je nutné hlásit jakékoli změny.

2.4.2 Příspěvek na bydlení

V rámci této dávky je, kromě klasicky chápané rodiny, za rodinu považován i jednotlivec nebo skupina spolubydlících. Podmínkou ale je, aby byli v jednom bytě hlášeni k trvalému pobytu. Pokud je tato podmínka splněna stává se z této skupiny spolubydlících okruh společně posuzovaných osob a mohou zažádat o příspěvek na bydlení. Dávka, příspěvek na bydlení, je určena nízkopříjmovým rodinám, jejichž finanční prostředky nepostačují k úhradě nákladů spojených s bydlením a zároveň k zabezpečení přiměřených životních podmínek.

Nárok na tuto dávku vzniká jednak nájemci bytu, ale uplatnit ji může také jeho vlastník. Musí ovšem splňovat základní podmínku, a to ohlášený trvalý pobyt v daném bytě. Jelikož se jedná o dávku patřící do skupiny dávek testovaných je zohledňován příjem. Rozhodujícím příjmem se v případě příspěvku na bydlení rozumí příjem všech společně posuzovaných osob, tedy všech, kteří mají v daném bytě hlášeno trvalé bydliště. Za příjem je zde považován také přídavek na dítě a rodičovský příspěvek. Rozhodným obdobím, za které je příjem posuzován je kalendářní čtvrtletí, které předchází okamžiku, ve kterém je žádost o dávku podávána. Pro stanovení nároku na dávku jsou stanoveny dva koeficienty – 0,3 pokud jde o byt mimo území hlavního města Prahy a 0,35 pokud jde o byt na území hlavního města Prahy. Uplatnění nároku je možné ve dvou případech:

1. náklady na bydlení jsou vyšší než součin rozhodného příjmu a koeficientu 0,3 nebo 0,35
2. součin rozhodného příjmu a koeficientu 0,3 nebo 0,35 není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení²⁴

²³ §18 zákona o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb.

²⁴ §24 zákona o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb.

2.4.2.1 Náklady na bydlení

Do této kategorie nákladů spadají náklady spojené s nájemným a náklady vznikající s užíváním bytu. Pokud rodina nemá být v nájmu, ale jedná se o byt družstevní nebo v jejích vlastnictví, hovoříme o nákladech srovnatelných. Ty jsou stanoveny pevnými měsíčními částkami pro rok 2017 takto:

Tab.2.4.2.1 (1) Částky nákladů na bydlení

Počet osob v rodině	Kč
Jedna osoba	1 944
Dvě osoby	2 660
Tři osoby	3 478
Čtyři a více osob	4 194

Zdroj: §25(1b) zákona o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb.

Do nákladů na bydlení jsou dále zahrnovány náklady spojené se spotřebou energií, vodným, stočným, odpady a pevnými palivy, kdy jsou náklady na pevná paliva také stanoveny pevnými měsíčními částkami. Ty jsou pro rok 2017 následující:

Tab.2.4.2.1 (2) Částky nákladů na pevná paliva

Počet osob v rodině	Kč
Jedna osoba	711
Dvě osoby	973
Tři osoby	1 272
Čtyři a více osob	1 572

Zdroj: §25 (1c) zákona o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb.

Při posuzování nároku a stanovení výše příspěvku na bydlení se vychází z průměrných nákladů na bydlení odpovídajícím předcházejícímu čtvrtletí.

2.4.2.2 Normativní náklady

Výše normativních nákladů je stanovena podle velikosti obce, ve které se byt nachází a podle počtu osob žijících společně v domácnosti. Jsou do nich zahrnovány náklady na nájemné nebo srovnatelné náklady a ceny za energie a služby. Tyto normativní náklady jsou přepočítávány tak, aby odpovídaly průměrné spotřebě energie, služeb, a přitom zohledňovaly velikost bytu odpovídající počtu osob, které v bytě žijí.

Normativní náklady pro bydlení v nájemních bytech jsou stanoveny pro rok 2017 takto:

Tab.2.4.2.2 (1) Normativní náklady pro bydlení v nájemních bytech

Počet osob	Měsíční náklady dle počtu obyvatel v obci				
	Praha	Více než 100000	50 000 – 99 999	10 000 – 49 000	Do 9999
Jedna	7 720	6 114	5 822	4 950	4 763
Dvě	11 004	8 806	8 407	7 213	6 957
Tři	14 896	12 022	11 500	9 939	9 604
Čtyři a více	18 577	15 112	14 482	12 599	12 195

Zdroj: §26 (1a) zákona o státní sociální podpoře č. 117/1995

Pro družstevní byty a byty v osobním vlastnictví jsou normativní náklady pro rok 2017 stanoveny takto:

Tab.2.4.2.1 (2) Normativní náklady pro družstevní byty a byty v osobním vlastnictví

Počet osob	Měsíční náklady dle počtu obyvatel v obci				
	Praha	Více než 100000	50 000 – 99 999	10 000 – 49 000	Do 999
Jedna	4 357	4 357	4 357	4 357	4 357
Dvě	6 429	6 429	6 429	6 429	6 429
Tři	8 800	8 880	8 880	8 880	8 880
Čtyři a více	11 244	11 244	11 244	11 244	11 244

Zdroj: §26 (1b) zákona o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb.

Výši nákladů na bydlení i nákladů normativních stanovuje nařízení vlády, které platí vždy od 1.1. do 31.12 daného roku.

Výše příspěvku na bydlení poté vychází z nákladů na bydlení a normativních nákladů. Jeho výše se stanoví tak, že nejprve je nutné rozhodný příjem rodiny vynásobit koeficientem buď 0,3 nebo 0,35 podle toho, kde se byt nachází a výsledek odečíst od normativních nákladů.

Rodina jejíž náklady na bydlení jsou nižší, než normativní může uplatnit nárok na příspěvek na bydlení, a to ve výši rozdílu mezi náklady na bydlení a rozhodným příjmem upraveným daným koeficientem.

Žádosti jsou vyřizovány na ÚP ČR na předepsaném tiskopise, spolu s doložením příjmů za poslední kalendářní čtvrtletí a doklady o zaplacených nákladech týkajících se bydlení.

Do roku 2014 byla stanovena maximální přípustná doba pobírání tohoto příspěvku na 84 měsíců, nyní zákon žádnou úpravu o maximální době pobírání tohoto příspěvku neobsahuje.

2.4.3 Porodné

Porodné je poslední dávkou státní sociální podpory, která je závislá na výši příjmu rodiny, která o dávku žádá. Dávka je určena rodinám s nízkými příjmy, aby byly schopny zajistit věci potřebné a související s narozením dítěte. Porodné náleží těm rodinám, u které lze doložit, že její příjem nepřekročil hranici rozhodného příjmu. Tato hranice je dána 2,7násobkem životního minima rodiny.

Tab.2.4.3 Hranice příjmů rodiny v rámci dávky porodného

Rodina (2 rodiče)	Životní minimum rodiny	Hranice příjmu rodiny měsíčně, pro nárok na porodné
První dítě (narozené nebo převzaté)	7 710 Kč	20 870 Kč
Druhé dítě (narozené nebo převzaté)	9 450 Kč	25 515 Kč

Zdroj: Integrovaný portál MPSV – porodné

Rozhodným obdobím pro posouzení nároku na tuto dávku je kalendářní čtvrtletí předcházející tomu čtvrtletí, ve kterém se dítě narodilo. Nárok na porodné vzniká dnem porodu a to ženě, která porodila buď své první nebo druhé dítě. V případě úmrtí matky, které splňovala podmínky nároku na tuto dávku, může být dávka vyplacena otci. Nárok může také vzniknout osobě (ženě či muži), která si vzala do náhradní péče dítě do 1 roku věku.

Porodné je tedy dávkou jednorázovou a v dané rodině na ni může být uplatněn nárok pouze dvakrát, jak při narození dítěte, tak při převzetí dítěte. Je stanoveno pevnými částkami s ohledem na to, zda jde o první nebo o druhé dítě:

- první dítě, porodné ve výši 13 000 Kč,
- druhé dítě, porodné ve výši 10 000 Kč.

Žádost je podávána na příslušném ÚP ČR, nezbytné je k žádosti připojit doklady totožnosti, rodný list dítěte a potvrzení o výši příjmu.

2.4.4 Dílčí shrnutí

Podkapitola 2.4 se zabývala dávkami, pro které je typické, že jsou závislé na výši příjmu rodiny, která o ně žádá. Proto aby jim mohl vzniknout nárok na dávku v systému testovaných dávek je nutné, aby doložili výši svých příjmů. Následně byly u každé z dávek popsány cílové skupiny, tedy komu jsou tyto dávky určeny a na co by měly sloužit. Byly také vymezeny koeficienty a výpočty sloužící pro výpočty týkající se nároků na tyto dávky.

2.5 Dávky netestované

Jedná se o dávky, které jsou poskytovány těm osobám, které splnily zákonem stanovené podmínky. Příjem rodiny není posuzován, tyto dávky jsou tedy vypláceny bez ohledu na výši příjmu rodiny. Mezi netestované dávky státní sociální podpory patří:

- rodičovský příspěvek,
- pohřebné.

K netestovaným dávkám do roku 2013 patřily také dávky pěstounské péče. V této podkapitole budou tyto dávky také popsány s ohledem na praktickou část této práce.

2.5.1 Rodičovský příspěvek

S rodičovským příspěvkem bezprostředně souvisí pojem rodičovská dovolená. Po vyčerpání mateřské dovolené má matka či otec dítěte nárok na další pracovní volno, tomuto volnu se říká rodičovská dovolená. Nárok na rodičovskou dovolenou může vzniknout jednak matce, ale i otci dítěte. V současné době není otcovská dovolená již žádným tabu, naopak stává se fenoménem. Aktivní roli otců v České republice podporuje také projekt s názvem „Táta na plný úvazek“. Počet otců na rodičovské dovolené není velký, možná je to dáno také tím, že dle průzkumů si až dvě třetiny žen nepřeje, aby zůstal otec na rodičovské dovolené namísto ní.²⁵

²⁵ Zdroj: TÁTA NA PLNÝ ÚVAZEK: Být mužem na rodičovské je dnes již normální. Ale? [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <http://www.tatanaplnyuvazek.cz/byt-muzem-na-rodicovske-je-dnes-jiz-normalni-ale/>

Dle statistických údajů zveřejněných MPSV jsou počty mužů a žen na pobírajících rodičovský příspěvek následující:

Tab.2.5.1 Měsíční počet příjemců rodičovského příspěvku dle pohlaví

Rok	Měsíční počet příjemců rodičovského příspěvku		
	Ženy	Muži	Celkem
2010	331 500	5 400	336 900
2011	317 500	5 800	323 300
2012	301 400	5 300	306 700
2013	287 600	5 200	292 800
2014	273 500	5 100	278 600
2015	272 300	5 200	277 400

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí – počet příjemců rodičovského příspěvku

Je tedy patrné, že i přes snižující se počet celkových příjemců rodičovského příspěvku, zůstává počet otců jakožto příjemců v relativně stejné výši. Oproti roku 2001–2003 jsou tyto počty mužských příjemců více než dvojnásobné.

V rámci rodičovské dovolené vzniká nárok na rodičovský příspěvek. Jelikož se jedná o dávku netestovanou, postačí pouze splnění zákonem stanovených podmínek. Tato podmínka spočívá v řádné a celodenní péči o nejmladší dítě v rodině po celý kalendářní měsíc.

Rodičovský příspěvek prošel řadou modifikací v roce 2007 byl stanoven ve výši 40 % průměrné měsíční mzdy, což vedlo k obrovskému nárůstu této dávky a tato dávka se stala nejnákladnější v celém systému.²⁶ Postupně docházelo k dalším změnám v systému, až byl nakonec rodičovský příspěvek stanoven v pevné výši na 220 000 Kč, kdy tato částka musí být vyčerpána do 4 let věku dítěte.

2.5.1.1 Měsíční výše rodičovského příspěvku

Pro stanovení výše, která dané rodině přísluší je nutné rozlišovat to, zda je alespoň jeden z rodičů nemocensky pojištěn, tedy lze mu vypočítat denní vyměřovací základ (DVZ). V případě, že stanovení DVZ je možné, mohou rodiče využít výhod z tohoto faktu plynoucích. Mohou si totiž zvolit výši a dobu čerpání rodičovského příspěvku. DVZ je definován jako průměrný hrubý příjem za posledních 12 měsíců vydělený počtem dnů v roce, tedy 365. V rámci rodičovského příspěvku se stanovuje denní vyměřovací základ ve výši 70 %

²⁶ PRŮŠA, Ladislav, Petr VÍŠEK a Robert JAHODA. Alchymie nepojistných sociálních dávek. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-528-3.

30násobku denního vyměřovacího základu. Po vypočtení předepsaných 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu, mohou nastat dvě situace:

1. rodičův denní vyměřovací základ je menší nebo roven částce 7 600 Kč,
2. rodičův denní vyměřovací základ je větší než částka 7 600 Kč.

V první z výše uvedených situací si může rodič volit výši rodičovského příspěvku pouze do výše 7 600 Kč za měsíc. V případě, že nastane druhá situace, rodič může volit výši rodičovského příspěvku v rozmezí od 7 600 do 11 500 Kč/měsíc s tím omezením, že zvolená částka nesmí překročit 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu. Pokud by si rodič zvolil výši rodičovského příspěvku v nejvyšší výši, tedy 11 500 Kč/měsíc, pobíral by rodičovský příspěvek 19 měsíců. To, v jaké výši bude rodičovský příspěvek pobírán, vybírá vždy ten rodič, který uplatňuje nárok.

Může nastat situace, že oba z rodičů byli nemocensky pojištěni, a tedy jim oběma lze stanovit denní vyměřovací základ. V tomto případě se vychází z toho základu, který je vyšší. Změna denního vyměřovacího základu může být provedena jeden krát za tři měsíce.

Výše popsané situace se týkají pouze rodičů, kterým lze stanovit denní vyměřovací základ. Na druhé straně se může stát, že tento základ nejde stanovit ani jednomu z rodičů. V žádném případě, to neznamená, že by jim nárok na rodičovský příspěvek zanikl. Zaniká jim pouze možnost volby výše a doby pobírání. Rodičovský příspěvek je takovým rodičům vyplácen formou pevně stanovených částek, které jsou dány zákonem. V praxi to znamená, že výše a doba čerpání příspěvku je jim předepsaná. Rodičovský příspěvek je takto stanoven na dvě částky. První částka je 7 600 Kč, kterou rodič čerpá do konce 9. měsíce dítěte a následně částka 3 800 Kč, která je čerpána až do 4 let věku dítěte.²⁷

Jak již bylo zmíněno podmínkou pro výplatu této dávky je řádná a celodenní péče. Pro děti do 2 let věku zákon vymezuje přesný počet hodin, které mohou strávit v tzv. předškolních zařízeních. Mezi tyto zařízení patří – mateřské školy, jesle, rehabilitační centra apod. Tyto zařízení pak mohou děti navštěvovat, aniž by rodičům zanikl nárok na rodičovský příspěvek. Podmínkou však je, aby tyto děti v daných zařízeních nestrávily více než 46 hodin v kalendářním měsíci. Tato podmínka se ještě liší podle toho, zda jde o dítě zdravé či s nějakým stupněm postižení. U zdravých dětí a u dětí rodičů s III. nebo IV. stupněm pomoci na druhých nesmí překročit pobyt dítěte v některém z těchto zařízení 4 hodiny denně. U dětí se zdravotním postižením pak 6 hodin denně. Tato podmínka musí být dodržena pouze u dětí do 2 let, u dětí starších tato podmínka již zcela odpadá.

²⁷ §30 (5) zákona o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb.

V případě, že se do rodiny narodí další dítě a rodičovský příspěvek na teď už starší dítě v rodině není stále vyčerpán, znamená to, že rodičovský příspěvek na starší dítě zaniká a je třeba zažádat o nový příspěvek na nejmladší dítě v rodině.

Jelikož se jedná o dávku, u které nezáleží na příjmech rodiny, může si rodič při rodičovské dovolené přivydělávat, aniž by to jakkoli výši rodičovského příspěvku. Nesmí však porušit podmínku celodenní a řádné péče o dítě.

Žádosti o rodičovský příspěvek jsou podávány na kontaktním pracovišti ÚP ČR, kde jsou dány příslušné tiskopisy k této žádosti. Spolu s touto žádostí je nutno doložit potvrzení o denním vyměřovacím základu, případně potvrzení o návštěvě některého z předškolních zařízení. Jakákoli změna musí být neprodleně hlášena.

2.5.2 Pohřebné

Dávky pohřebního jsou určeny osobám s nízkými příjmy. Slouží na úhradu nákladů, které vznikají v souvislosti s vypravením pohřbu. Dávku lze ale přiznat pouze těm osobám, které vypraví pohřeb buď nezaopatřenému dítěti nebo rodiči nezaopatřeného dítěte. Podmínkou pro nárok je samozřejmě trvalý pobyt na území České republiky, a to platí jak pro osobu zemřelou, tak pro osobu, která o dávku žádá. Výše pohřebního je stanoveno na 5 000 Kč. Tato dávka je vyplácena jednorázově.²⁸

Při vyřizování žádosti o dávku pohřebního je nezbytné vyplnit žádost na předepsaném tiskopise, dále jsou zapotřebí doklady totožnosti, rodný a úmrtní list a doklady týkající se nákladů, které vznikly v souvislosti s pohřbem.

2.5.3 Dávky pěstounské péče

Do 1. ledna roku 2013 byly dávky pěstounské péče upraveny zákonem o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb., spadaly tedy do systému státní sociální podpory. Od roku 2013 jsou tyto dávky součástí zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně – právní ochraně dětí. Pro účely této práce je popsána právní úprava, která platila do 31.12.2012 s poukázáním na změny od roku 2013.

Pěstounská péče je definována jako náhradní rodinná péče. Dítě může být do této péče svěřeno výhradně rozhodnutím soudu, v případech, kdy vlastní rodiče dítěte nejsou schopni se o dítě postarat, a proto toto dítě je v ústavní péči. Rozhodnutí o svěření do pěstounské péče může zrušit pouze soud. Dítě může být svěřeno do péče fyzické osobě nebo manželům. Pěstounská péče zaniká zletilostí svěřeného dítěte.

²⁸ BŘESKÁ, Naděžda. Státní sociální podpora s komentářem a příklady. 14. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, c2012. ISBN 978-80-7263-739-3.

Dávky pěstounské péče představují prostředek, pro rodiny, které se potýkají s mimořádnou sociální situací, a sice příchod nového dítěte do rodiny. Měly by sloužit pro pokrytí nákladů na výchovu a řádnou péči o takové dítě. Rodina, která má dítě v pěstounské péči může také požádat o přídavek na dítě a rodičovský příspěvek. Dávek pěstounské péče je pět, přičemž do konce roku 2012 existovaly pouze čtyři. Jedná se o tyto dávky:

- příspěvek na úhradu potřeb dítěte,
- odměna pěstouna,
- příspěvek při převzetí dítěte,
- příspěvek na zakoupení motorového vozidla,
- příspěvek při ukončení pěstounské péče (od roku 2013).

2.5.3.1 Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Tento příspěvek je definován jako nárok dítěte, které je svěřeno do pěstounské péče. Příspěvek je možno pobírat až do zletilosti dítěte, nejdéle pak do 26 let věku. Výše tohoto příspěvku je závislá na tom, zda je v pěstounské péči dítě zdravé nebo s nějakým stupněm závislosti na druhé osobě. Podle stupně závislosti jsou stanoveny koeficienty, kterými je násobeno životní minimum dítěte. Životní minimum dítěte je stanoveno následovně:

- dítě do 6 let 1 740 Kč/měsíc
- dítě od 6 do 15 let 2 140 Kč/měsíc
- dítě od 15 do 26 let 2 450 Kč/měsíc²⁹

²⁹ Zdroj: INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV: Životní a existenční minimum [online]. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/zivotni_min

Jaká je výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte v Kč za měsíc zobrazuje následující tabulka:

Tab.2.5.3.1 (1) Částky příspěvku na úhradu potřeb dítěte rok 2012

Dítě	Zdravé dítě	Stupeň závislosti I	Stupeň závislosti II	Stupeň závislosti III nebo IV
	Koeficient 2,3	Koeficient 2,35	Koeficient 2,90	Koeficient 3,10
Do 6 let	4 002	4 089	5 046	5 394
Od 6 do 15 let	4 922	5 029	6 206	6 634
Od 15 do 26 let	5 635	5 758	7 105	7 595

Zdroj: Integrovaný portál MPSV – dávky pěstounské péče

Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte v Kč za měsíc od roku 2013:

Tab.2.5.3.1 (2) Částky příspěvku na úhradu potřeb dítěte rok 2013

Dítě	Zdravé dítě	Stupeň závislosti I	Stupeň závislosti II	Stupeň závislosti III nebo IV
Do 6 let	4 500	4 650	5 500	6 400
Od 6 do 12 let	5 550	5 650	6 800	7 850
Od 12 do 18 let	6 350	6 450	7 800	8 700
Od 18 do 26 let	4 500	6 750	8 100	9 000

Zdroj: Integrovaný portál MPSV – dávky pěstounské péče, právní úprava od 1.1.2013

2.5.3.2 Odměna pěstouna

Odměna pěstouna je vnímána jako forma jakéhosi společenského uznání či ocenění, které bezesporu náleží rodině nebo osobě, která si do pěstounské péče vzala cizí dítě. Pokud je dítě svěřeno do péče manželů, odměna pěstouna náleží pouze jednomu z nich. Je zde stanoven koeficient ve výši 1,0, kterým je násobena částka životního minima jednotlivce. Takto vypočtená částka pak představuje odměnu pěstouna na 1 dítě.

Mohou nastat také zvláštní případy, kdy je způsob výpočtu odměny pěstouna odlišný. Jedná se o takového pěstouna, který má v péči alespoň tři děti anebo jedno dítě, které má II (středně těžký), III (těžký), IV (úplný) stupeň závislosti na druhé osobě. V takové případě je pak koeficient k násobení životního minima stanoven na 5,5. Pokud by si daný pěstoun pečující již o 3 děti nebo o jedno s některým z výše uvedených stupňů závislosti, vzal do péče další dítě hodnota životního minima na jednotlivce se mu zvyšuje o 0,5 v případě, že si vzal do péče dítě

zdravé a o 0,75 v případě dítěte se stupněm závislosti. V těchto zvláštních případech je na odměnu pěstouna pohlíženo jako na plat.

Výši odměny pěstouna v Kč za měsíc zachycuje následující tabulka:

Tab.2.5.3.2 Výše odměn pěstouna za měsíc v Kč

Počet dětí v péči	Odměna pěstouna do konce roku 2012	Odměna pěstouna od roku 2013
Jedno	3 410	8 000
Dvě	6 820	12 000
Tři nebo jedno závislé na pomoci	18 755	20 000
Čtyři	20 460	

Zdroj: Integrovaný portál MPSV – dávky pěstounské péče

Od roku 2013 je ještě definována odměna ve výši 24 000 Kč za měsíc, a to v případech, kdy pěstoun pečuje alespoň o 1 dítě po přechodnou dobu a toto dítě má závislost na druhé osobě ve stupni od II do IV. Pěstounská péče na přechodnou dobu může trvat maximálně jeden rok. Za každé další dítě poté náleží odměna ve výši 4 000 Kč.

2.5.3.3 Příspěvek při převzetí dítěte

S příchodem dítěte do rodiny je spojeno mnoho výdajů a jinak tomu není ani v případě převzetí dítěte do pěstounské péče. Příspěvek při převzetí dítěte by měl sloužit na úhradu nákupu věcí, které je potřeba obstarat při příchodu dítěte. Příspěvek je jednorázový a je vyplácen ve třech částkách podle věku dítěte. Výše příspěvku zůstala stejná i po roce 2012, změnilo se pouze poskytování dle věku dítěte, kdy do konce roku 2012 je tento příspěvek poskytován až do věku 26 let, nově je tento příspěvek poskytován pouze do věku zletilosti tedy 18 let. Výši tohoto příspěvku uvádí následující tabulka:

Tab.2.5.3.3 Výše příspěvku při převzetí dítěte

Věk dítěte	Výše příspěvku v Kč
Do 6 let	8 000
Od 6 do 15 let (od 6 do 12 let)	9 000
Od 15 do 26 let (od 12 do 18 let)	10 000

Zdroj: KREBS, Vojtěch. Sociální politika. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2., Integrovaný portál MPSV – dávky pěstounské péče

2.5.3.4 Příspěvek na zakoupení motorového vozidla

Pěstoun, který má v péči nejméně čtyři děti (od roku 2013 tři a více dětí) může uplatnit nárok na tento příspěvek. Příspěvek slouží na nákup nebo opravu stávajícího motorového vozidla. Podmínkou ale je, že vozidlo nesmí být užíváno pro výdělečnou činnost pěstouna. Výše příspěvku činí 70 % pořizovací ceny vozidla. Nejvyšší příspěvek však může nabýt částky 100 000 Kč.

2.5.3.5 Příspěvek při ukončení pěstounské péče

Tento příspěvek existuje od roku 2013 a náleží osobám, které své zletilosti dosáhly v průběhu pěstounské péče. Jedná se o jednorázový příspěvek a jeho výše je stanovena na 25 000 Kč.³⁰ Příspěvek by měl sloužit mladým lidem, aby se zvládli adaptovat do nového prostředí a dokázali se postavit na vlastní nohy bez podpory vlastní rodiny.

Pro všechny výše uvedené dávky pěstounské péče jsou na stránkách MPSV v online podobě zpřístupněny formuláře k žádostem.

2.5.4 Dílčí shrnutí

Podkapitola 2.5 se zabývala dávkami, které nejsou závislé na výši příjmu rodiny. Patří zde také nejvýznamnější dávka systému státní sociální podpory, a tou je rodičovský příspěvek. Dávka byla popsána, byly vysvětleny její cíle, způsoby výpočtu a také srovnání, zda jsou na rodičovské dovolené více muži či ženy. Dále byly v kapitole popsány zbývající dvě dávky – dávky pohřebního a pěstounské péče. U každé bylo uvedeno, v jaké výši lze dávku získat.

³⁰ KREBS, Vojtěch. Sociální politika. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.,

2.6 Novinky v roce 2017

Jako každý rok i rok 2017 s sebou přináší řadu změn. V sociální oblasti jsou změny naprostou nutností, neboť sociální postavení občanů se neustále proměňuje a vyvíjí a na to je třeba pružně reagovat a přizpůsobovat sociální systémy tak, aby byly co nejvíce nápomocné v tíživých nebo mimořádných sociálních situacích.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ve své tiskové zprávě, kterou uveřejnilo v polovině prosince roku 2016 tyto změny popisuje. Změny jsou různorodé od navýšení minimální mzdy, přes změnu redukčních hranic pro úpravu denního vyměřovacího základu k vyšším platovým tarifům ve zdravotnictví. Chystané změny se ale také dotýkají oblastí, které byly zmíněny i v této práci, a proto jsou zde popsány. Změny jsou dvě – zavedení nové dávky pro otce a změna v čerpání rodičovského příspěvku.

2.6.1 Nová dávka pro otce

I když má tato dávka souvislost se sociální pojištěním, konkrétně s nemocenským pojištěním, ze kterého je hrazena, je v této práci uvedena z důvodu své souvislosti s rodičovským příspěvkem a rodinnou politikou. V souvislosti s touto dávkou si nechalo MPSV vypracovat výzkum, který si kladl za cíl zjistit, zda by o takovou dávku byl zájem. Výsledek byl jasný, tedy 80 % rodičů bylo pro zavedení nové dávky – volna pro otce.³¹ Ke konci roku 2017 by tedy měla začít nová dávka pro tatínky fungovat. V praxi by se jednalo o to, že by po dobu jednoho týdne a dostávali by 70 % vyměřovacího základu a nástup na toto volno by byl tatínkům umožněn v období šesti týdnů od porodu dítěte.³²

2.6.2 Čerpání rodičovského příspěvku

Další změnou, která má spojitost s touto bakalářskou prací je změna u způsobu čerpání rodičovského příspěvku. Cílem je umožnit jednodušší, a hlavně flexibilnější čerpání rodičovského příspěvku včetně zjednodušení pravidel jeho výplaty. Změna se odráží v tom, že horní hranice rodičovského příspěvku, která byla dosud nastavena na výši 11 500 Kč bude zrušena. Rodičovský příspěvek bude možno čerpat až do výše peněžitě pomoci v mateřství, která může být maximálně 32 000 Kč. V praxi to bude znamenat, že celkovou výši příspěvku, která zůstává neměnná, tedy 220 000 Kč bude možné vyčerpat již za 6 měsíců, což je o celých 13 měsíců dříve, než tomu bylo doposud.

³¹ Zdroj: ILOM.CZ: Státem placené volno pro otce by uvítalo 80 % rodičů [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://ilom.cz/novinky/info-servis/delsi-otcovske-volno-by-uvitalo-80-rodicu/>

³² Zdroj: MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Co se mění v roce 2017? Novinky Ministerstva práce a sociálních věcí [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/upcr/media/tz/2016/12/2016_12_19_tz_novinky_mpsv_2017.pdf

Změna nastane i pro ty, kteří dosud nemohli volit výši svého rodičovského příspěvku vůbec. Pevné částky budou zrušeny a každý tedy bude moci volit výši rodičovského příspěvku do výše 7 600 Kč.

Rychlejší čerpání rodičovského příspěvku však není jedinou změnou u této dávky. Dále bude úplně zrušeno sledování docházky dítěte do předškolních zařízení, a to bez ohledu na jeho věk, tedy i u dětí mladších 2 let.

2.6.3 Dílčí shrnutí

Poslední podkapitola teoretické části 2.6 se zabývala chystanými změnami v roce 2017. Existence změn v nastaveném systému je bezpochyby nezbytná. Je patrné, že systém je neustále zjednodušován a u rodičovského příspěvku jsou zmírněny pravidla pro jeho výplatu. Co se týče nové dávky pro otce jedná se o krok dopředu, o dávku, která odpovídá moderním trendům dnešní doby.

3 Analýza dávek státní sociální podpory v Moravskoslezském kraji

Následující kapitola bude rozdělena do několika podkapitol a bude se zabývat analýzou vyplacených dávek státní sociální podpory, a to konkrétně v Moravskoslezském kraji. Analýza bude spočívat v tom, že bude zkoumána výše a počet vyplacených dávek v tomto kraji za posledních pět let, tedy v letech 2012–2016. Hodnota vyplacených dávek v Moravskoslezském kraji bude následně srovnána s celkovou hodnotou v České republice. Budou zde také uvedeny postupy a výpočty jednotlivých druhů dávek na příkladu modelové rodiny.

Moravskoslezský kraj byl pro účely této práce vybrán ze dvou důvodů. Prvním důvodem bylo to, že je místem bydliště autora práce. Druhým pak převažující názor, že je tento kraj jeden z nejnáročnějších krajů, co se týče vyplácených dávek a osob, které jsou na těchto dávkách závislé.

3.1 Charakteristika Moravskoslezského kraje

Moravskoslezský kraj patří bezesporu mezi velice rozmanité kraje. Je to kraj, který se vyznačuje především tím, že již od 19. století patří mezi nejdůležitější průmyslové oblasti, což je dáno tím, že oplývá velkým nerostným bohatstvím. To si ovšem vybírá svou daň především z hlediska zatížení životního prostředí.

Moravskoslezský kraj toho může nabídnout ale mnohem více než jen nerostné bohatství. Jeho výhodná příhraniční poloha dovoluje efektivní spolupráci jak ve sféře výrobní, tak ve sféře kulturní, vzdělávací nebo v turistickém ruchu. V kraji je řada významných kulturních a technických památek.

Moravskoslezský kraj je tvořen šesti okresy – Bruntál, Frýdek – Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava a Ostrava – město. V kraji je 300 obcí, z toho 42 měst. Celkově kraj zaujímá rozlohu 5 428 km², což činí 6,9 % z území České republiky.³³

V následujícím textu jsou použita data ze statistických ročenek Českého statistického úřadu. Data jsou za období 2012-2015.

3.1.1 Obyvatelstvo Moravskoslezského kraje

V Moravskoslezském kraji žije asi 1 215 000 obyvatel, což z kraje činí třetí nejlidnatější kraj v České republice. Na obyvatelstvu se podílí 11,5 %. Do kraje spadá celkem 300 obcí. Z toho vyplývá, že Moravskoslezský kraj je krajem s nejvyšší hustotou osídlení, samozřejmě s výjimkou Hlavního města Prahy. Hustota osídlení zde činí 224 obyvatel na km².

³³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Statistická ročenka Moravskoslezského kraje [online]. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-moravskoslezskeho-kraje-2016>

Nejvyššího počtu obyvatel na km². je dosahováno v okresech Ostrava – město a Karviná. Nejméně je pak zalidněn okres Bruntál.

V kraji dochází již dlouhodobě, od roku 1995, k úbytku obyvatelstva. Počet obyvatel v Moravskoslezském kraji v letech 2012-2015 znázorňuje následující tabulka.

Tab.3.1.1 (1) Počet obyvatel v Moravskoslezském kraji 2012-2015

Rok	Počet obyvatel		
	Muži	Ženy	Celkem
2012	600 480	626 122	1 226 602
2013	598 271	623 561	1 221 832
2014	596 390	621 286	1 217 676
2015	594 412	618 899	1 213 311

Zdroj: Český statistický úřad – statistická ročenka Moravskoslezského kraje

Nízká porodnost je charakteristickým rysem současné doby, a to ve všech krajích České republiky. Moravskoslezský kraj není výjimkou a rovněž se vyznačuje nízkou porodností. V důsledku nízké porodnosti dochází ke stárnutí populace. V následujících tabulkách jsou zachyceny počty živě narozených dětí a počty těchto dětí dle pořadí narození v Moravskoslezském kraji vždy v letech 2012-2015.

Tab.3.1.1.(2) Počet narozených v Moravskoslezském kraji 2012-2015

Rok	Živě narození		
	Muži	Ženy	Celkem
2012	6 048	5 739	11 787
2013	5 930	5 673	11 603
2014	6 081	5 918	11 999
2015	6 132	5 734	11 866

Zdroj: Český statistický úřad – statistická ročenka Moravskoslezského kraje

Tab. 3.1.1.(3) Počet živě narozených podle pořadí dítěte

Rok	Počet živě narozených podle pořadí dítěte			
	První	Druhé	Třetí	Čtvrté a vyšší
2012	5 540	4 386	1 233	628
2013	5 462	4 241	1 285	615
2014	5 592	4 396	1 367	644
2015	5 596	4 317	1 282	671

Zdroj: Český statistický úřad – statistická ročenka Moravskoslezského kraje

Stárnutí populace se odráží ve věkové struktuře obyvatelstva, kterou zachycuje tzv. index stárí. Tento index vyjadřuje podíl počtu osob nad 65 let připadající na 100 dětí do 15 let. Tento index se v posledních letech zvyšuje. Koncem roku 2015 činil tento index 121,5 seniorů na 100 dětí. Věkové složení obyvatelstva v Moravskoslezském kraji v letech 2012-2015 ukazuje následující tabulka.

Tab.3.1.1.(4) Věkové složení obyvatelstva Moravskoslezského kraje

Rok	Počet obyvatel		
	0–14 let	15–64 let	65 a více let
2012	178 845	846 615	201 142
2013	178 789	835 577	207 466
2014	179 545	824 734	213 397
2015	180 263	813 948	219 100

Zdroj: Český statistický úřad – statistická ročenka Moravskoslezského kraje

3.1.2 Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji

V Moravskoslezském kraji tvoří pracovní sílu celkem 599 600 000 osob. Počet zaměstnaných osob pak je 550 900 000 a nezaměstnaných tedy 48 800 000. V kraji neustále dochází k restrukturalizaci, která s sebou nese mnoho sociálních problémů. Mezi nejzávažnější je řazena právě nezaměstnanost v kraji. Míra nezaměstnanosti se v posledních letech snižuje, stále je ovšem na vysoké úrovni, na konci roku 2015 tato míra byla 8,6 %. Tato míra představuje druhou nejvyšší hodnotu v České republice, hned po Ústeckém kraji. Celorepublikový průměr činí 6,2 %. V Moravskoslezském kraji vykazují nejvyšší podíl nezaměstnaných okresy Bruntál a Karviná.

Nejzávažnější v rámci nezaměstnanosti je podíl dlouhodobě nezaměstnaných, což jsou nezaměstnaní po dobu delší než 12 měsíců. Tito uchazeči představovali v Moravskoslezském kraji 49 % všech nezaměstnaných, kteří byli v evidenci úřadu práce.³⁴

Následující tabulka ukazuje vývoj obecné míry nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji v letech 2012-2015.

Tab.3.1.2 Obecná míra nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji

Rok	Míra nezaměstnanosti v %
2012	9,5
2013	9,9
2014	8,6
2015	8,1

Zdroj: Český statistický úřad – statistická ročenka Moravskoslezského kraje

³⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Moravskoslezského kraje - 2015 [online]. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zakladni-tendence-demografickeho-socialniho-a-ekonomickeho-vyvoje-moravskoslezskeho-kraje-2015>

3.1.3 Průměrná a minimální mzda v Moravskoslezském kraji

Více než třetina z celkového počtu zaměstnaných osob (550 900 000 osob) pracuje v těžkém průmyslu a dobývání nerostných surovin. Zároveň jsou v tomto odvětví pobírány nejvyšší mzdy v Moravskoslezském kraji. I tak je průměrná mzda v Moravskoslezském kraji v roce 2015 o více než 2 200 Kč nižší než republikový průměr. Průměrná hrubá mzda v České republice je ve výši 26 480 Kč. Vývoj částek průměrné hrubé mzdy v Moravskoslezském kraji v letech 2012-2015 ukazuje následující tabulka.³⁵

Tab.3.1.3(1) Průměrná hrubá měsíční mzda v Kč

Rok	Průměrná hrubá měsíční mzda v Kč		
	Muži	Ženy	Celkem
2012	26 950	20 909	24 340
2013	27 118	20 964	24 397
2014	27 281	21 420	24 667
2015	28 157	22 145	25 475

Zdroj: Český statistický úřad – statistická ročenka Moravskoslezského kraje

Minimální mzda představuje nejnižší přípustnou výši odměny za práci v pracovněprávním vztahu. Její základní právní úprava je v zákoníku práce č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Výše minimální mzdy a podmínky pro její poskytování jsou aktualizovány a měněny nařízením vlády č. 567/2006 Sb. o minimální mzdě.

³⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Statistická ročenka Moravskoslezského kraje [online]. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-moravskoslezskeho-kraje-2016>

Následující tabulka znázorňuje stanovené výše minimální mzdy v posledních letech.³⁶

Tab.3.1.3 (2) Částky minimální mzdy

Období	Měsíční výše v Kč	Hodinová výše v Kč
Leden 2007	8 000	48,10
Srpen 2013	8 500	50,60
Leden 2015	9 200	55,00
Leden 2016	9 900	58,70
Leden 2017	11 000	66,00

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí – přehled o vývoji částek minimální mzdy

3.1.4 Dílčí shrnutí

Podkapitola 3.1 objasnila situaci v Moravskoslezském kraji z hlediska faktorů, které souvisejí s dávkami státní sociální podpory. Z podkapitoly je zřejmé, že největším problémem kraje je vysoká nezaměstnanost a ubývání počtu obyvatelstva. Dále zde byla zmíněna průměrná hrubá mzda, která je oproti jiným krajům v České republice nízká a byly zde zmíněny také částky minimální mzdy, jak se jejich výše měnila v od roku 2012.

3.2 Dávky státní sociální podpory v Moravskoslezském kraji

Kapitola 3.2. zpracovává a analyzuje vývoj v počtu a výši vyplacených dávek na území Moravskoslezského kraje. Data pro zpracování této kapitoly byly poskytnuty krajskou pobočkou Úřadu práce v Ostravě. Tato pobočka se mimo jiné zabývá agendou dávek státní sociální podpory. Z tohoto titulu, pobočka zpracovává statistiky týkající se těchto dávek. Zejména se statistiky zabývají počtem vyplacených dávek a jejich výší. Zpracované statistiky jsou za období od roku 2012 do roku 2016.

Kapitola se také snaží o komparaci stavu Moravskoslezského kraje a celkového stavu v České republice v rámci problematiky dávek státní sociální podpory. Srovnání je prováděno pouze za roky 2012-2015, novější data bohužel nebyla k dispozici.

V této kapitole budou výše uvedené statistické údaje přehledně zpracovány do tabulek a grafů. Následně pak bude vyhodnocen celkový stav v Moravskoslezském kraji a bude popsán zaznamenaný vývoj v počtu a výši vyplacených dávek. Bude zjištěno, které dávky jsou vyplaceny nejvíce a v největší výši.

³⁶ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Minimální mzda [online]. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/870>

3.2.1 Počet vyplacených dávek státní sociální podpory

Tato podkapitola zaznamenává počty vyplacených dávek v Moravskoslezském kraji v období od roku 2012–2016. Dávek státní sociální podpory je pět, většinou však bývají uváděny ještě společně s dávkami pěstounské péče, které jsou tedy v tabulce také zohledněny. Dávek pěstounské péče je pět, zde je ale uveden jejich součet, jsou tedy uvedeny v celkové výši.

Vyplacené počty jednotlivých dávek v kusech za roky 2012-2016 znázorňuje následující tabulka.

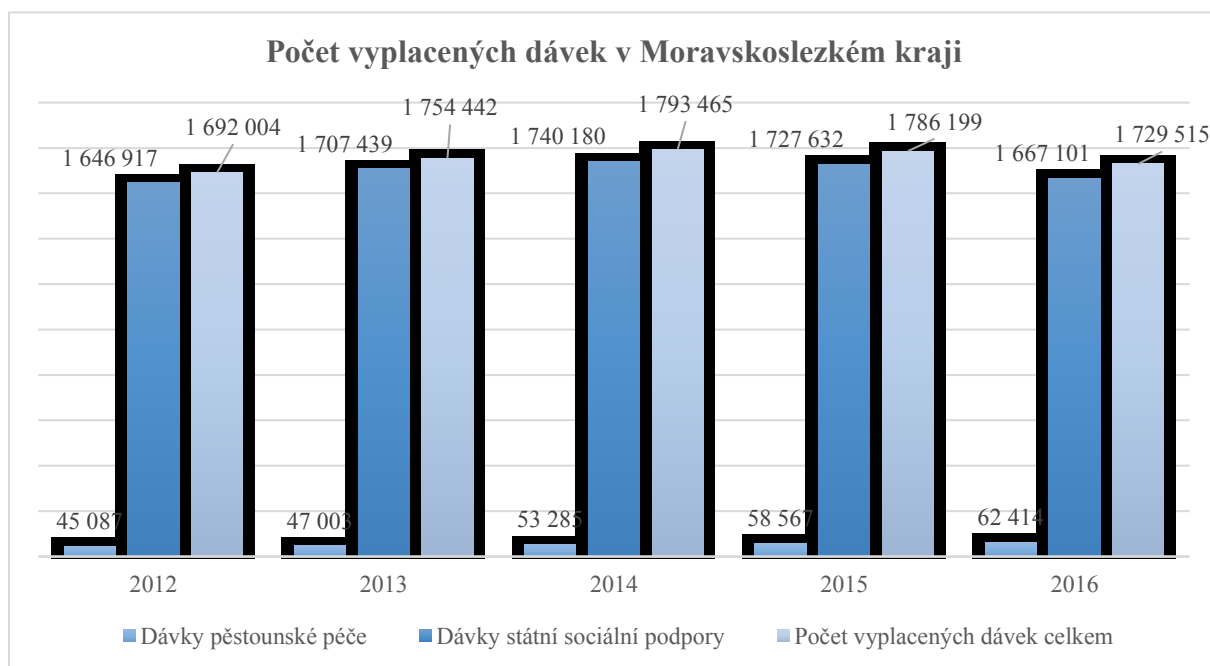
Tab.3.2.1 Počet vyplacených dávek v Moravskoslezském kraji

Druh dávky	Rok				
	2012	2013	2014	2015	2016
Přídavek na dítě	818 170	819 261	800 648	776 586	728 786
Příspěvek na bydlení	401 591	482 345	559 406	575 024	568 976
Porodné	1 534	1 521	1 558	3 030	3 087
Rodičovský příspěvek	425 158	403 913	378 196	372 590	365 870
Pohřebné	464	399	372	402	382
Dávky státní sociální podpory celkem	1 646 917	1 707 439	1 740 180	1 727 632	1 667 101
Dávky pěstounské péče	45 087	47 003	53 285	58 567	62 414
Dávky státní sociální podpory vč. dávek pěstounské péče	1 692 004	1 754 442	1 793 465	1 786 199	1 729 515

Zdroj: Krajská pobočka ÚP ČR v Ostravě, úprava vlastní

Z tabulky vyplývá, že bylo v Moravskoslezském kraji vyplaceno celkově 8 755 625 ks dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče. Pro účely této práce jsou dávky pěstounské péče zahrnovány mezi dávky státní sociální podpory i po roce 2012.

Graf 3.2.1 (1) Počet vyplacených dávek v Moravskoslezském kraji

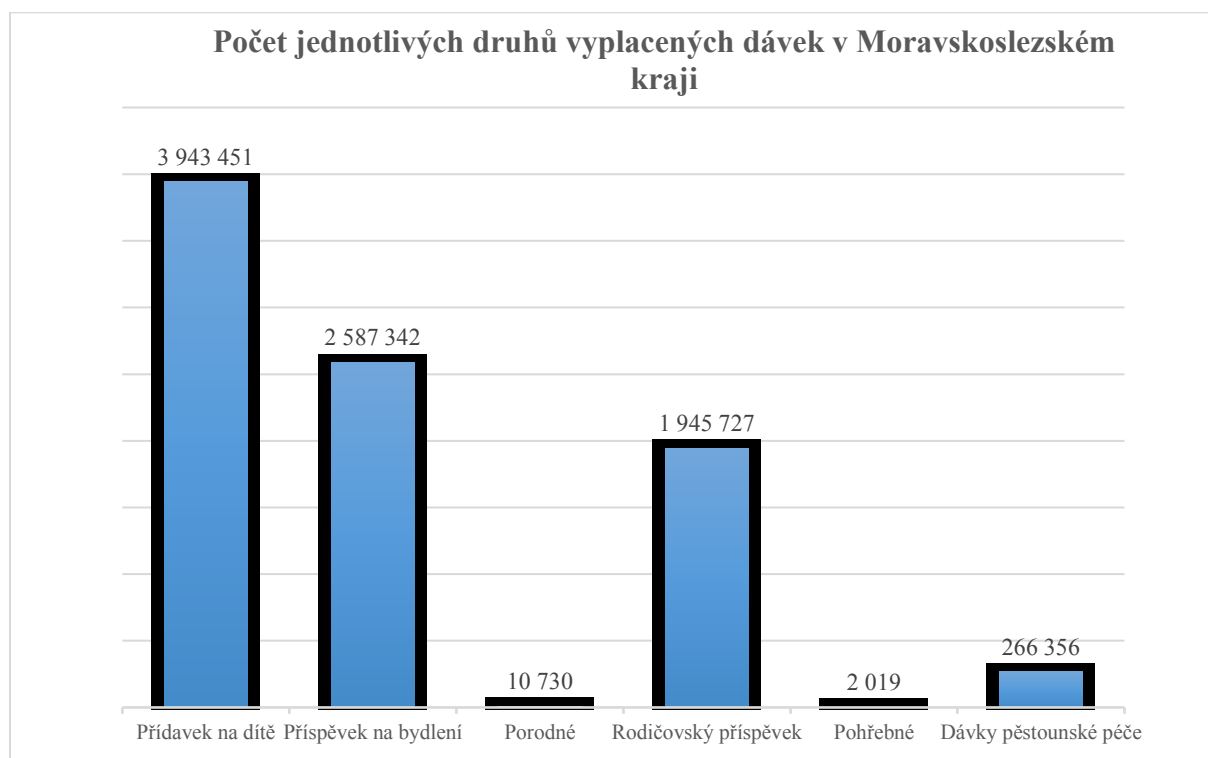

Zdroj: Krajská pobočka ÚP ČR v Ostravě, úprava vlastní

Pokud vezmeme v potaz, že v průměru je v Moravskoslezském kraji asi 1 218 885 obyvatel, znamená to, že dávky byly vyplaceny zhruba 14 % obyvatel. Toto číslo je však pouze ilustrativní, protože systém dávek státní sociální podpory umožňuje, aby byly dávky pobírány souběžně.

Pro lepší názornost a orientaci, byly počty jednotlivých druhů dávek zpracovány do sloupcového grafu.

Graf 3.2.1 (2) Počet jednotlivých druhů dávek v Moravskoslezském kraji

Zdroj: Krajská pobočka ÚP ČR v Ostravě, úprava vlastní

Je patrné, že nejvíce bylo, co do počtu, vypláceno dávky – přídavek na dítě, a to i přesto že je u ní zaznamenán pokles. Oproti roku 2012 tato dávka poklesla téměř o 11 %, přesto se však na celkovém počtu vyplacených dávek podílí 45 %.

Druhou dávkou, kde je počet vyplacených dávek velmi vysoký je příspěvek na bydlení. U této dávky je situace naprosto opačná než u přídavku na dítě. Od roku 2012 počet jejího vyplacení vzrostl téměř o 30 % a přibližně stejným procentem, tedy 30 %, se podílí na celkovém počtu.

Třetí nejvíce vyplácenou dávkou je rodičovský příspěvek. Počet rodičovských příspěvků ale také klesá, a to od roku 2012 o asi 14 %. Rodičovský příspěvek se podílí na celkovém počtu vyplacených dávek asi 22 %.

Ostatní dávky jsou, co se týče vyplaceného počtu mnohem menší. U dávek pěstounské péče je nutno brát v potaz, že je zde zahrnuto všech pět dávek, spadajících do této kategorie (příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na zakoupení motorového vozidla, příspěvek při ukončení pěstounské péče).

Předposlední dávkou v počtu vyplacených dávek je dávka porodného. Zde je situace zajímavá v tom, že v roce 2016 je počet vyplaceného porodného takřka dvojnásobný oproti roku 2012. V tab. 14 byly uvedeny počty živě narozených dětí podle pořadí. Dávky porodného se týkají pouze prvního nebo druhého narozeného dítěte v rodině. Celkově se v letech 2012-2015 narodilo 39 530 dětí, prvních nebo druhých v pořadí. To by znamenalo, že při celkovém počtu porodného v těchto letech, 7 643, vznikl nárok na porodné celkem 19 % maminek.

Pokud tedy dávky pěstounské péče chápeme jako jeden celek, nejméně vyplacenou dávkou byla dávka pohřebného.

3.2.1.1 Počet vyplacených dávek v České republice

Český statistický úřad ve své veřejné databázi uveřejňuje data týkající se počtu vyplacených dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče. Data za rok 2016 byla čerpána ze zveřejňovaných informací o vyplacených dávkách v resortu MPSV ČR.

Následující tabulka zachycuje počet vyplacených dávek na území celé České republiky. Následně jsou pak zjištěná data a údaje zpracovány do dvou sloupcových grafů, kdy první zobrazuje celkové počty vyplacených dávek v České republice a druhý vyobrazuje počty jednotlivých druhů vyplacených dávek. Opět jsou dávky pěstounské péče považovány za jeden celek a je s nimi pracováno i po roce 2012.

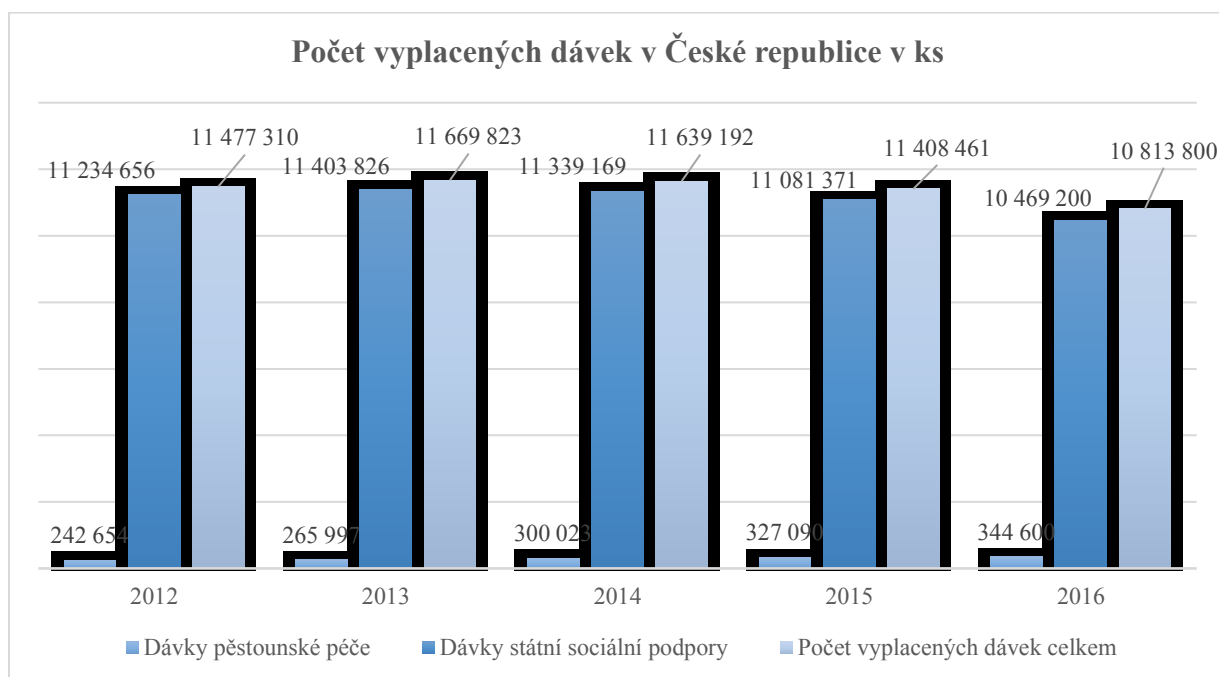
Tab.3.2.1.1. Počet vyplacených dávek v České republice

Druh dávky	Počet vyplacených dávek v ks				
	2012	2013	2014	2015	2016
Přídavek na dítě	5 570 195	5 536 893	5 334 139	5 089 100	4 694 200
Příspěvek na bydlení	1 950 174	2 318 431	2 637 497	2 639 280	2 447 300
Porodné	11 030	11 317	10 948	22 152	20 800
Rodičovský příspěvek	3 700 352	3 534 335	3 353 936	3 328 110	3 303 400
Pohřebné	2 905	2 850	2 649	2 729	3 500
Dávky státní sociální podpory celkem	11 234 656	11 403 826	11 339 169	11 081 371	10 469 200
Dávky pěstounské péče	242 654	265 997	300 023	327 090	344 600
Dávky státní sociální podpory vč. dávek pěstounské péče	11 477 310	11 669 823	11 639 192	11 408 461	10 813 800

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí – informace o vyplacených dávkách

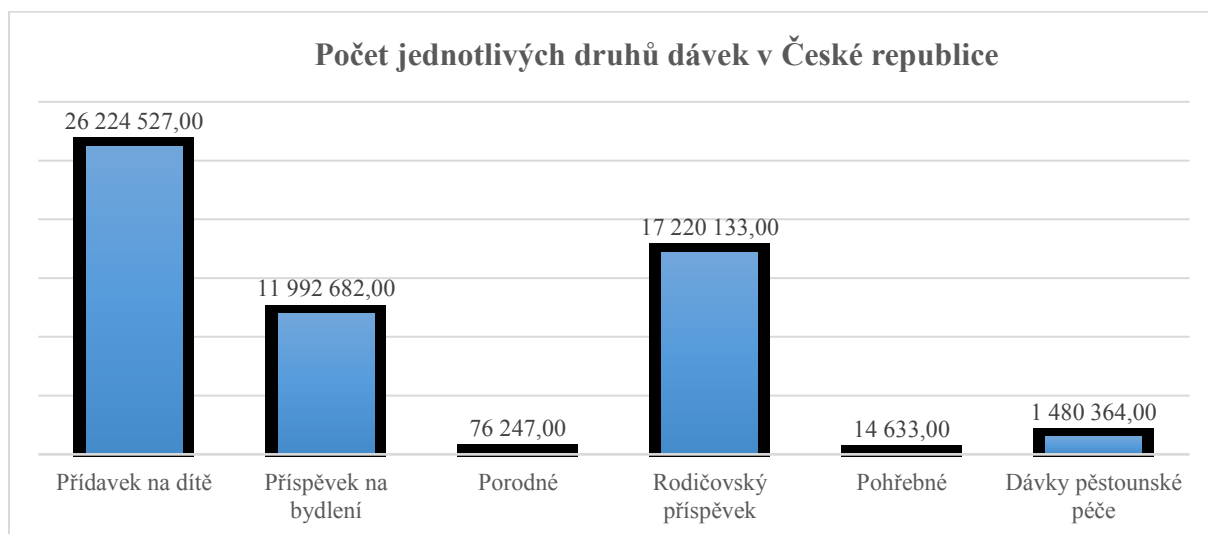
Z tabulky vyplývá, že celkově bylo v České republice v letech 2012-2016 vyplaceno 57 008 586 ks dávek státní sociální podpory.

Graf 3.2.1.1 (1) Počet vyplacených dávek v České republice

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí – informace o vyplacených dávkách

Graf 3.2.1.1. (2) Počet jednotlivých druhů dávek v České republice

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí – informace o vyplacených dávkách

Situace v České republice je velmi podobná. Nejvíce je vyplácena dávka přídavku na dítě, kdy tato dávka představuje asi 33 % z celkového počtu všech vyplacených dávek v České republice. Rozdíl oproti Moravskoslezskému kraji nastává u druhé nejpočetnější dávky. V rámci České republiky je touto dávkou rodičovský příspěvek, který na se na celkovém počtu podílí 22 %. Na třetím místě je příspěvek na bydlení, ten zaujímá podíl 15 %.

V Moravskoslezském kraji bylo v letech 2012-2016 vyplaceno celkově 8 755 625 ks dávek státní sociální podpory. Pokud toto číslo porovnáme s celkovým počtem vyplacených dávek v rámci celé České republiky (57 008 586 ks), zjistíme, že počet vyplacených dávek v Moravskoslezském kraji představuje asi 15 % podíl na celkovém počtu vyplacených dávek v celé České republice.

Podle veřejné databáze Českého statistického úřadu, je Moravskoslezský kraj krajem s největším počtem vyplacených dávek. Na dalších místech jsou pak kraj Jihomoravský a kraj Ústecký, před kterými však má stále Moravskoslezský kraj značný náskok.³⁷

³⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: Veřejná databáze. Vyplacené dávky státní sociální podpory a péstounské péče [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky&katalog=30850>

3.2.2 Výše vyplacených dávek státní sociální podpory

Předchozí podkapitola vyjadřovala počet vyplacených dávek státní sociální podpory v kusech. Nyní se podíváme na to, kolik bylo v jednotlivých letech v dávkách rozděleno peněžních prostředků, tedy jaké výdaje jednotlivé dávky znamenaly pro státní rozpočet.

V jaké výši byly v letech 2012-2016 vyplaceny dávky státní sociální podpory znázorňuje následující tabulka. Následně jsou tyto výše zaneseny do sloupcových grafů, jednak v celkové výši a jednak podle jednotlivých výší připadajících na určitou dávku.

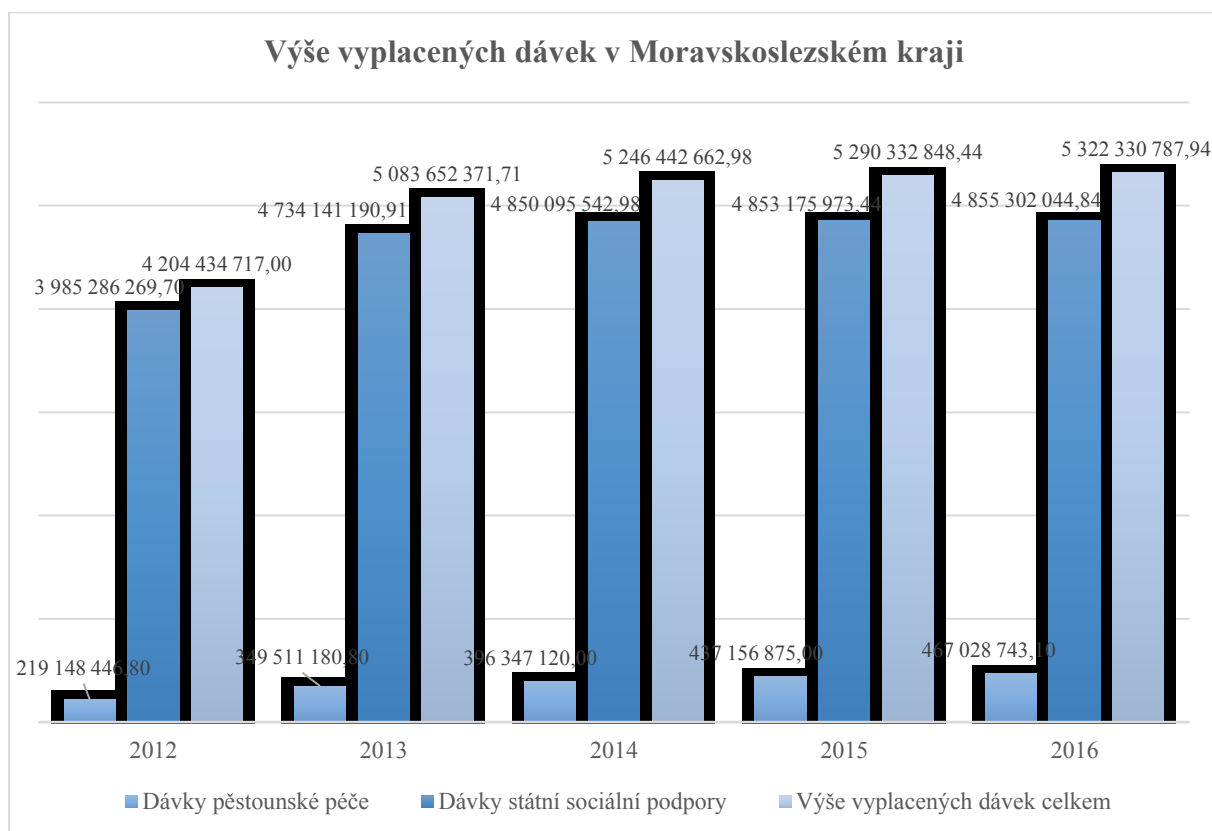
Tab.3.2.2 Výše vyplacených dávek v Moravskoslezském kraji

Druh dávk	Výše vyplacených dávek v Kč				
	2012	2013	2014	2015	2016
Přídavek na dítě	514 086 669,59	513 310 757,60	499 934 795,46	483 589 241,02	453 352 770,25
Příspěvek na bydlení	1 171 952 544,49	1 509 778 996,34	1 818 121 849,35	1 880 486 371,23	1 913 002 139,87
Porodné	20 093 500	19 909 500	20 265 600	35 056 500	35 176 900
Rodičovský příspěvek	2 790 915 225,21	2 689 141 936,97	2 509 898 298,17	2 452 033 861,19	2 451 835 234,72
Pohřebné	2 325 000	2 000 000	1 875 000	2 010 000	1 935 000
Dávky státní sociální podpory celkem	3 985 286 269,7	4 734 141 190,91	4 850 095 542,98	4 853 175 973,44	4 855 302 044,84
Dávky pěstounské péče	219 148 446,8	349 511 180,8	396 347 120	437 156 875	467 028 743,1
Dávky státní sociální podpory vč. dávek pěstounské péče	4 204 434 717	5 083 652 371,71	5 246 442 662,98	5 290 332 848,44	5 322 330 787,94

Zdroj: Krajská pobočka ÚP ČR v Ostravě, úprava vlastní

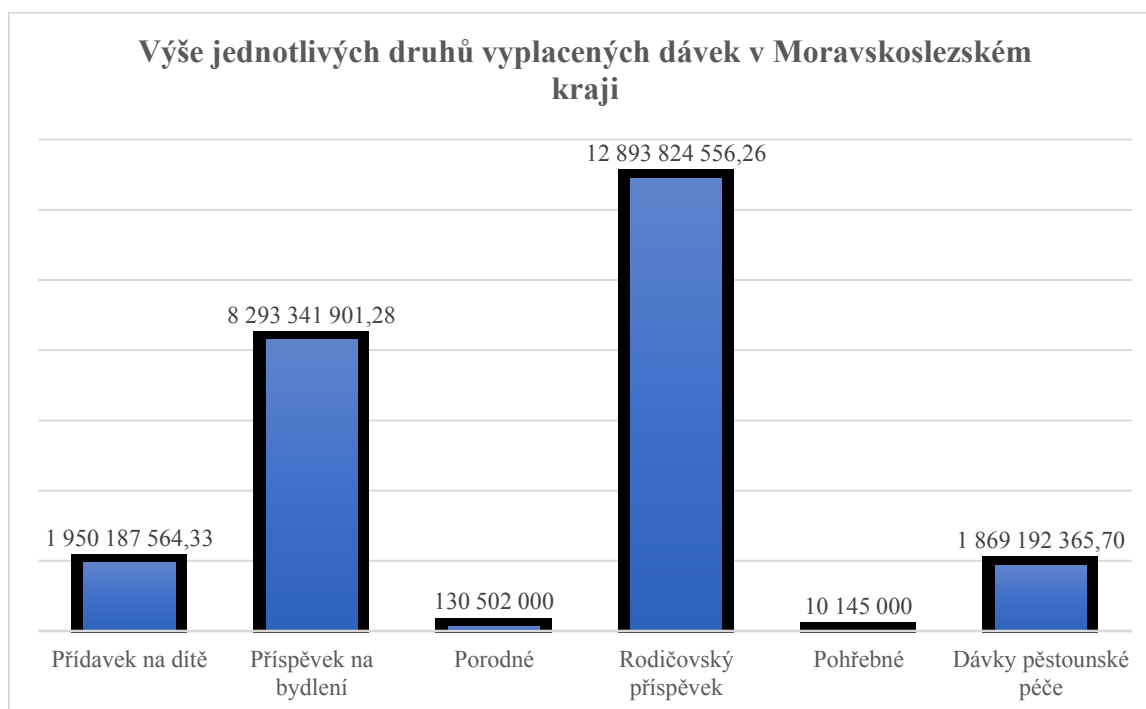
Z tabulky vyplývá že v letech 2012-2016 byly dávky státní sociální podpory v Moravskoslezském kraji vyplaceny ve výši 25 147 193 387,57 Kč.

Graf 3.2.2 (1) Výše vyplacených dávek v Moravskoslezském kraji

Zdroj: Krajská pobočka ÚP ČR v Ostravě, úprava vlastní

Graf 3.2.2.(2) Výše jednotlivých druhů dávek v Moravskoslezském kraji

Zdroj: Krajská pobočka ÚP ČR v Ostravě, úprava vlastní

Pokud se podíváme na výši výdajů na jednotlivé dávky podle druhů, zjistíme, že nejnáročnější dávkou, tedy že je vyplácena v největší výši, je dávka rodičovský příspěvek, ačkoli v počtu vyplacených dávek byla až na třetím místě. Rodičovský příspěvek představuje více než polovinu veškerých výdajů na dávky státní sociální podpory v Moravskoslezském kraji.

Druhou dávkou s nejvyšší výši vyplacených dávek je příspěvek na bydlení. U této dávky vzrostla jejich vyplacená výše téměř o 40 %. A jejich celková výše představuje 33 % z celkové hodnoty vyplacených dávek.

Až na třetím místě je, co se týče hodnoty vyplacené dávky přídavek na dítě, ačkoli je nejpočetněji vyplácenou dávkou Moravskoslezského kraje. Představuje jen 7 % z celkové hodnoty vyplacených dávek.

Celková hodnota vyplacených dávek státní sociální podpory včetně dávek péčovské vzrostla v roce 2016 oproti roku 2012 o 21 %.

3.2.2.1 Výše vyplacených dávek v České republice

Aby bylo možné porovnat stav Moravskoslezského kraje s celkovým stavem v České republice. Je nutné opět využít dat z veřejné databáze Českého statistického úřadu, který poskytuje data o výši vyplacených dávek v České republice v letech 2012-2015. Data jsou zpracována v následující tabulce a grafech.

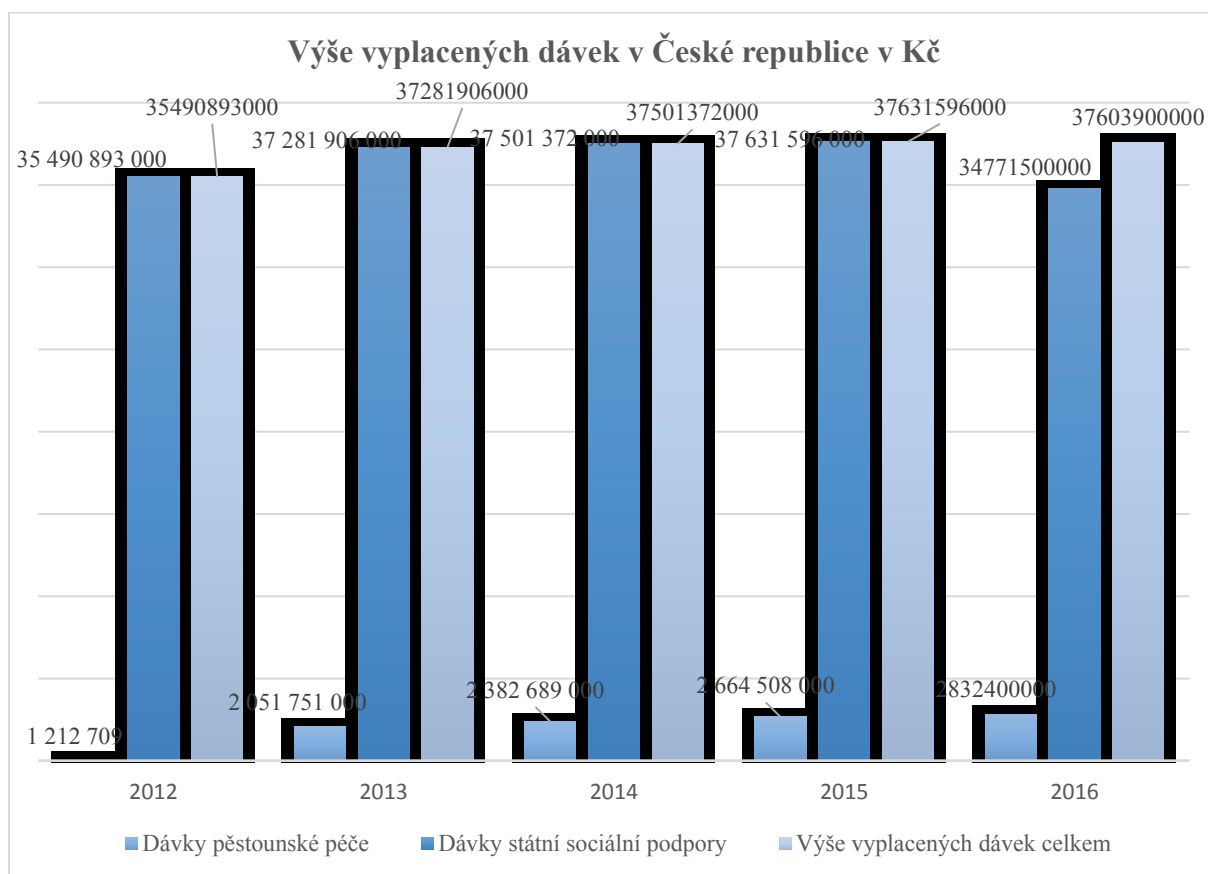
Tab.3.2.2.1 Výše vyplacených dávek v České republice

Druh dávky	Výše vyplacených dávek				
	2012	2013	2014	2015	2016
Přídavek na dítě	3 342 328 000	3 328 749 000	3 206 443 000	3 056 812 000	2 617 000 000
Příspěvek na bydlení	5 745 660 000	7 403 068 000	8 843 492 000	9 161 296 000	9 261 800 000
Porodné	144 074 000	147 737 000	142 513 000	255 849 000	254 300 000
Rodičovský příspěvek	25 031 657 000	24 336 401 000	22 913 030 000	22 479 516 000	22 625 100 000
Pohřebné	14 465 000	14 200 000	13 205 000	13 615 000	13 300 000
Dávky státní sociální podpory celkem	34 278 184 000	35 230 155 000	35 118 683 000	34 967 088 000	34 771 500 000
Dávky pěstounské péče	1 212 709 000	2 051 751 000	2 382 689 000	2 664 508 000	2 832 400 000
Dávky státní sociální podpory vč. dávek pěstounské péče	35 490 893 000	37 281 906 000	37 501 372 000	37 631 596 000	37 603 900 000

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí – informace o vyplacených dávkách

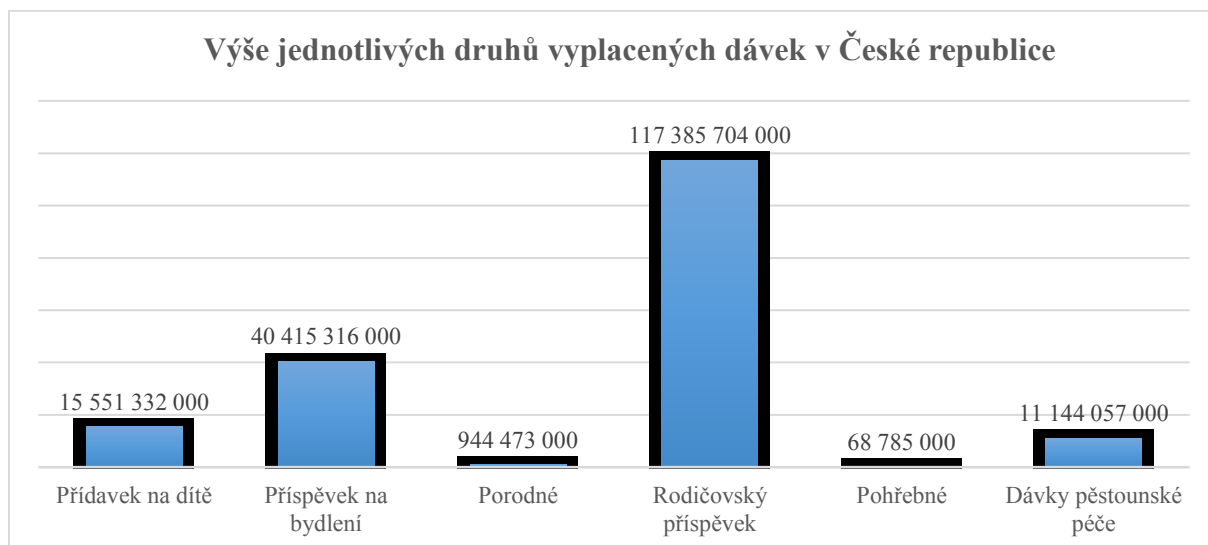
Celkově bylo na dávkách vyplaceno v rámci celé České republiky 185 509 667 000 Kč. Opět je počítáno s dávkami pěstounské péče jako s jedním celkem a jsou brány v potaz i po roce 2012.

Graf 3.2.2.1 (1) Výše vyplacených dávek v České republice

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí – informace o vyplacených dávkách

Graf 3.2.2.1 (3) Výše jednotlivých druhů vyplacených dávek v České republice

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí – informace o vyplacených dávkách

Jak z grafů i tabulky vyplývá situace v rámci celé České republiky je stejná jako v rámci Moravskoslezského kraje. Nejvíce peněžních prostředků je tedy vypláceno v rámci rodičovského příspěvku. Výše této dávky představuje 63 % celkové výše vyplacených dávek

v České republice. Na druhém místě je pak příspěvek na bydlení, jehož hodnota vyplacených dávek je však zhruba třetinová.

Pokud se podíváme na srovnání Moravskoslezského kraje a celé České republiky v tom, v jaké výši jsou vypláceny dávky státní sociální podpory. Zjistíme, že Moravskoslezský kraj tvoří 14 % z celkové hodnoty vyplacených dávek.

3.2.3 Dílčí shrnutí

Snahou autora kapitoly 3.2. bylo zanalyzovat vývoj v počtu a výši vyplacených dávek státní sociální podpory jednak na území Moravskoslezského kraje a jednak na území celé České republiky. Pro názornost zde byla data, poskytnutá Úřadem práce, zpracována do tabulek a následně do grafů, aby bylo zřejmé, které dávky byly vypláceny nejvíce. Z kapitoly je možné se dozvědět, jaká je situace v Moravskoslezském kraji v porovnání se situací v rámci celé České republiky.

3.3 Dávky státní sociální podpory v modelových rodinách

V následující podkapitole budou představeny tři rodiny, které řeší nějakou sociální situaci. Těmito sociálními situacemi jsou – narození dítěte, výchova dítěte, stěhování apod. Každá rodina má jinou finanční situaci, a proto také řešení těchto sociálních situací je odlišné.

3.3.1 Rodina Pokorných

Rodina Pokorných je tvořena matkou Martinou, která má dvě děti ve věku 5 a 9 let. Martina Pokorná je matkou samoživitelkou o otci dětí nemá žádné zprávy a nepobírá žádné alimenty ani výživné. Je zaměstnaná jako asistentka prodeje a již 3 roky má stále stejnou mzdu. Její hrubá měsíční mzda je sjednána ve výši 15 500 Kč. Rodina žije v nájemním bytě 2+1 v Ostravě. Náklady na bydlení, zahrnující nájem a další služby jsou v tomto bytě ve výši 10 000 Kč/ měsíc. Matka podává žádost na úřadu práce o přídavek na dítě a příspěvek na bydlení.

3.3.1.1 Výpočet čisté měsíční mzdy

Tab. 3.3.1.1 Výpočet čisté měsíční mzdy rodiny Pokorných

Hrubá měsíční mzda	15 500 Kč
Super hrubá mzda	$15\,500 \times 1,34 = 20\,770$ Kč
Základ pro zálohu na daň	20 800 Kč
Daň	$20\,800 \times 0,15 = 3\,120$ Kč
Sociální pojištění 6,5 %	$15\,500 \times 0,065 = 1\,007,5$ Kč
Zdravotní pojištění 4,5 %	$15\,500 \times 0,045 = 697,5$ Kč
Sleva na poplatníka	2 070 Kč
Daňové zvýhodnění na děti	2 734 Kč
Daňový bonus	1 684 Kč
Čistá mzda	15 478 Kč

Zdroj: Vlastní

3.3.1.2 Životní minimum rodiny

Pro stanovení nároku o některé dávky je nutné vypočítat životní minimum rodiny. Částky životního minima jsou pevně stanoveny a jsou popsány v Tab.1 v kapitole 2.2.2.3. V tomto konkrétním případě rodiny Pokorných bude měsíční životní minimum rodiny stanoveno takto:

3 410 Kč na jednotlivce + 1 740 Kč na dítě do 6 let + 2 140 Kč na dítě od 6 do 15 let.

Celkové životní minimum rodiny je tedy ve výši 7 320 Kč.

3.3.1.3 Přídavek na dítě

Pro stanovení nároku o dávku přídavek na dítě je nutné zohlednit rozhodný příjem rodiny za předešlý kalendářní rok. Jak bylo na začátku uvedeno příjem rodiny je již 3 roky stejný. Do rozhodného příjmu jsou v rámci přídavku na dítě zahrnovány příjmy ze závislé činnosti, a to příjmy čisté. V případě rodiny Pokorných je rozhodný příjem tedy ve výši 15 478 Kč.

Pro přiznání nároku o přídavek na dítě je nutné tento rozhodný příjem vztáhnout k částce životního minima rodiny upravenou daným koeficientem. Koeficient je pro přídavek na dítě stanoven ve výši 2,4. Nejprve je nutné částku životního minima rodiny vynásobit tímto koeficientem a následně porovnat s rozhodným příjmem rodiny. Pokud je příjem rodiny nižší než upravené životní minimum, vzniká nárok na dávku.

Zda tedy bude rodina Pokorných mít nárok na dávku přídavek na dítě vyplývá z následujících propočtů:

Upravená částka životního minima = $7\,320 \times 2,4 = 17\,568$ Kč

Rozhodný příjem rodiny 15 478 Kč je tedy menší než upravená částka životního minima rodiny 17 568 Kč. Z toho vyplývá, že rodině Pokorných vzniká nárok na dávku státní sociální podpory – přídavek na dítě. Tato dávka je stanovena pevnými částkami, rodině tedy bude náležet ve dvou výších a to:

- 500 Kč na dítě do 6 let,
- 610 Kč na dítě od 6 do 15 let.

Měsíční příjem rodiny se tak navýší o 1 110 Kč.

Vzor žádosti o přídavek na dítě naleznete v příloze č. 1.

3.3.1.4 Příspěvek na bydlení

Dále rodina žádá o příspěvek na bydlení. U této dávky je nutné doložit náklady na bydlení, které v sobě zahrnují především nájem a další služby spojené s užíváním bytu. Rodina Pokorných žije v pronajatém bytě v Ostravě a měsíčně zde platí 10 000 Kč za nájem a další služby.

Pro účely této dávky je opět posuzován příjem rodiny. Rozhodným obdobím pro posuzování této dávky je kalendářní čtvrtletí. Do příjmu se zde započítává jednak příjem plynoucí ze závislé činnosti a rovněž také přídavky na dítě. Vyjděme tedy z předpokladu, že přídavky na dítě jsou pobírány již v čtvrtletí, které předchází čtvrtletí, ve kterém je žádáno o příspěvek na bydlení.

Rozhodný příjem rodiny se bude tedy rovnat: $15\,478 + 500 + 610 = 16\,588$ Kč za měsíc.

Aby mohl být příspěvek na bydlení přiznán rodině, je nutné, aby splňovala dvě podmínky:

- náklady na bydlení musejí být vyšší než rozhodný příjem rodiny upravený koeficientem,
- stanovené normativní náklady musejí být vyšší než náklady na bydlení rodiny.

Upravený rozhodný příjem rodiny = $16\,588 \times 0,3 = 4\,967,4$ Kč. Z takto upraveného příjmu rodiny vyplývá, že je splněna první podmínka. Náklady na bydlení ve výši 10 000 Kč převyšují upravený příjem rodiny. Normativní náklady jsou pevně stanoveny a pro rok 2017 jsou pro tříčlennou rodinu dané ve výši 12 022 Kč. Tyto náklady jsou znázorněny v Tab.5 v kapitole 2.4.2. Porovnáním normativních nákladů s náklady na bydlení, zjistíme, že se je splněna i druhá podmínka a rodině Pokorných tak může být vypočítán příspěvek na bydlení. Jeho výpočet je poměrně jednoduchý, je stanoven tak, že se od nákladů na bydlení odečte rozhodný příjem rodiny upravený daným koeficientem. V tomto konkrétním případě to bude vypadat následovně:

Příspěvek na bydlení = $10\,000 - 4\,976,4 = 5\,023,6$ Kč. Rodina tedy bude pobírat 5 023,6 Kč měsíčně.

Vzor žádosti o příspěvek na bydlení naleznete v příloze č.2

Rodině se tedy, po přičtení obou dávek, zvýšil měsíční příjem a to o 6 133,6 Kč. Příjem rodiny teď činí 21 611,6 Kč.

3.3.2 Rodina Skromných

Rodina Skromných je zatím tvořena pouze dvěma osobami. Oba dva jsou zaměstnanci a pobírají minimální mzdu ve výši 11 000 Kč. V květnu roku 2017 se jim má narodit miminko. Rodina si podává žádost o rodičovský příspěvek, porodné a příspěvek na bydlení.

3.3.2.1 Výpočet čisté měsíční mzdy

Tab. 3.3.2.1 Výpočet čisté měsíční mzdy rodiny Skromných

Hrubá měsíční mzda	11 000 Kč
Super hrubá mzda	$11\,000 \times 1,34 = 14\,740$ Kč
Základ pro zálohu na daň	14 800 Kč
Daň	2 220 Kč
Sociální pojištění 6,5 %	715 Kč
Zdravotní pojištění 4,5 %	495 Kč
Sleva na poplatníka	2070 Kč
Výsledná daň	150 Kč
Čistá mzda	9 640 Kč

Zdroj: Vlastní

3.3.2.2 Rodičovský příspěvek

Rodičovský příspěvek je dávkou netestovanou, to znamená že nezávisí na příjmu rodiny. Důležitým faktorem pro tuto dávku je, zda lze alespoň jednomu z rodičů stanovit tzv. denní vyměřovací základ. V tomto případě, denní vyměřovací základ (DVZ) stanovit lze a výpočet je následující:

$$\text{DVZ} = (\text{průměrný hrubý měsíční příjem} \times 12) / 365$$

$$\text{DVZ} = (11\,000 \times 12) / 365 = 361,6$$

Pro stanovení rodičovského příspěvku je tento denní vyměřovací základ ještě dále upravován. Počítá se s 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu.

$$70\% \text{ 30násobku DVZ} = 7\,594 \text{ Kč.}$$

Tento výsledek je nutno porovnat s nastavenými hranicemi. Jelikož je upravený denní vyměřovací základ menší než 7 600 Kč, rodině vzniká možnost volit si výši rodičovského příspěvku do výše 7 600 Kč/ měsíc. Rodina si ale zvolila rodičovský příspěvek ve výši 5 116 Kč a bude jej pobírat po dobu 43 měsíců.

3.3.2.3 Porodné

Rodina si současně žádá také o dávku státní sociální podpory – porodné. Tato dávka je poskytována v pevných částkách. Jedná se o dávku testovanou, je tedy zohledňován příjem rodiny a výše jejího životního minima upravená daným koeficientem. Životní minimum je pro tuto rodinu v následující výši:

$$3\,140 \text{ Kč (na 1 dospělou osobu)} + 2\,830 \text{ (2. dospělá osoba)} + 1\,740 \text{ (dítě do 6 let)}$$

Životní minimum rodiny Skromných je tedy ve výši 7 710 Kč/ měsíc. Tato částka musí být ještě upravena koeficientem 2,7. Výsledná částka je tedy 20 817 Kč.

Rozhodný příjem rodiny je dán součtem jejich čistých mezd, v tomto případě je to tedy 19 280 Kč/ měsíc. Tato částka je následně porovnána s částkou upraveného životního minima. Jelikož rozhodný příjem nepřevyšuje upravenou částku životního minima rodiny, rodině vzniká nárok na porodné. To je stanoveno na první dítě ve výši 13 000 Kč.

Vzor žádosti o tuto dávku naleznete v příloze č. 3

3.3.2.4 Příspěvek na bydlení

Dále rodina Skromných žádá o příspěvek na bydlení. Rodina žije v nájemním bytě ve Frýdlantu nad Ostravicí, který má zhruba 10 000 obyvatel. Náklady na bydlení této rodiny jsou 8 500 Kč/ měsíc. U této dávky je posuzován příjem rodiny tedy 19 280 Kč a k této částce je přičítána také výše rodičovského příspěvku, tedy 5 116 Kč. Rozhodný příjem rodiny, pro posouzení nároku na tuto dávku tedy činí 24 396 Kč. Tato částka ještě musí být upravena koeficientem 0,3. Vyjde nám tedy 7 318,8 Kč. Toto číslo porovnáváme s náklady na bydlení. První podmínka pro přiznání nároku na tuto dávku je splněna, náklady na bydlení jsou vyšší než upravený rozhodný příjem rodiny.

Následuje porovnání normativních nákladů s náklady na bydlení. Normativní náklady jsou pro město nad 10 000 obyvatel určeny ve výši 9 934, jak ukazuje tab.5 v kapitole 2.4.2. Z toho vyplývá, že normativní náklady jsou vyšší než náklady na bydlení, a proto je možné u rodiny Pokorných provést výpočet příspěvku na bydlení.

$\text{Příspěvek na bydlení} = \text{náklady na bydlení} - \text{upravený rozhodný příjem rodiny}$

$\text{Příspěvek na bydlení} = 8\,500 - 7\,318,8 = 1\,181,2 \text{ Kč/ měsíc.}$

Rodině bude tedy přiznán příspěvek na bydlení ve výši 1 181,2 Kč za měsíc.

Rodina Skromných si v prvním měsíci po narození miminka přilepšila celkově o 19 297,2 Kč.

3.3.3 Rodina Průměrných

Rodina Průměrných je tvořena zatím dvěma členy, oba jsou zaměstnanci a dosahují na průměrnou hrubou mzdu – muž vydělává 25 500 Kč a žena 22 000 Kč/ měsíc. V roce 2017 se jim má narodit miminko a rodina bude žádat o rodičovský příspěvek. Dále rodina využije nové dávky pro otce.

3.3.3.1 Rodičovský příspěvek

U rodiny Průměrných lze stanovit denní vyměřovací základ oběma. V takovém případě se vychází z denního vyměřovacího základu, který je vyšší. V tomto případě bude tedy denní vyměřovací základ vypočítán otci.

$$\text{DVZ} = (\text{průměrná hrubá mzda} \times 12) / 365$$

$$\text{DVZ} = (25\,500 \times 12) / 365$$

$$\text{DVZ} = 838 \text{ Kč}$$

Následně musí být vypočítáno 70 % 30násobku DVZ:

$$70 \% \text{ 30násobku DVZ} = 17\,605 \text{ Kč}$$

Částka 17 605 Kč znamená, že se rodina nachází v hranici mezi 7 600 Kč a 11 500 Kč, ve které si mohou volit výši svého rodičovského příspěvku. Do roku 2017 by si tedy mohli maximálně zvolit výši 11 500 Kč a vyčerpali by tak rodičovský příspěvek ve výši 220 000 Kč za 19 měsíců. V roce 2017 má však být tato podmínka zrušena a rodiče mohou volit výši rodičovského příspěvku až do výše peněžité pomoci v mateřské.

Vzor této žádosti naleznete v příloze č. 4

3.3.3.2 Nová dávka pro otce

Tato dávka má začít fungovat ke konci roku 2017. Vychází opět z denního vyměřovacího základu, ze kterého je vypočítána ve výši 70 %. Tato dávka může být pobírána po dobu 6 týdnů. U rodiny Průměrných je denní vyměřovací základ ve výši 838 Kč. 70 % denního vyměřovacího základu je tedy ve výši 587 Kč, tato částka tedy představuje denní otcovskou dávku. Její šesti týdenní výše by tedy činila 24 654 Kč.

3.3.4 Dílčí shrnutí

V kapitole 3.3 jsou vyobrazeny modelové situace konkrétně modelové rodiny, u kterých nastaly určité sociální situace. Na příkladech jsou zde vyobrazeny výpočty jednotlivých druhů dávek státní sociální podpory. Snahou autora kapitoly bylo přiblížit, jak dovedou dávky státní sociální podpory vylepšit životní situaci, tedy po finanční stránce dané rodiny.

4 Zhodnocení

V následující kapitole bude provedeno zhodnocení celkové situace v Moravskoslezském kraji z hlediska problematiky dávek státní sociální podpory. S ohledem na analýzu dávek v Moravskoslezském kraji, která byla rozebrána v kapitole 3.2.

Součástí této kapitoly je vyhodnocení dotazníku, který si kladl za cíl zjistit, zda lidé mají vůbec přehled o dávkách sociální podpory, zda ví co do tohoto systému spadá a na koho se v případě potřeby obrátit. Snahou autora dotazníku bylo mimo jiné také zjistit jaký pohled mají občané České republiky na systém dávek nastavený v České republice. Dále bude v kapitole zmíněno zneužívání dávek.

Na závěr kapitoly budou popsána nějaká nápravná opatření či doporučení, která by mohla situaci v Moravskoslezském kraji změnit, pomoci v informovanosti občanů a odstranit předsudky týkající se dávek státní sociální podpory.

4.1 Zhodnocení situace v Moravskoslezském kraji

Ač je Moravskoslezský kraj krajem, který toho může občanům mnoho nabídnout, v některých sociálních oblastech je také krajem velice problémovým. Jak už bylo popsáno v kapitole 3.1. situace v oblasti nezaměstnanosti, průměrné mzdy a úbytku obyvatelstva je zde horší než v ostatních krajích. To se odráží i v počtu a velikosti vyplacených dávek.

V posledních pěti letech neustále dochází ke zvyšování jednak minimální mzdy a zároveň se zvyšuje také průměrná mzda. Je ale patrné, že i přes všechno navyšování náklady rodin jsou stále vyšší. K růstu počtu a výše vyplacených dávek, dochází totiž právě u dávek, které jsou závislé na výši příjmů (přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, porodné).

Moravskoslezský kraj představuje velké nároky na výplatu dávek státní sociální podpory, za posledních pět let počet a logicky i výše takto vyplacených dávek roste. Situace se v kraji nijak závratně nemění, tudíž je možné obdobný průběh očekávat i v následujících letech.

4.2 Zhodnocení finanční náročnosti dávek státní sociální podpory

Dávky státní sociální podpory jsou financovány ze státního rozpočtu. Pro stát představují tzv. mandatorní výdaje. Jedná se o výdaje, které je stát povinen zajišťovat. Tyto výdaje jsou považovány za hlavní příčinu špatného stavu veřejných financí a tvoří asi 80 % všech výdajů ze státního rozpočtu. Mezi tyto výdaje patří mimo jiné také sociální transfery, které jsou představovány dávkami v rámci důchodového a nemocenského pojištění a státní sociální podporou. Následující tabulka znázorňuje výdaje státního rozpočtu (SR) v letech 2012-2016.

Tab. 4.2 Výdaje státního rozpočtu v letech 2012-2016

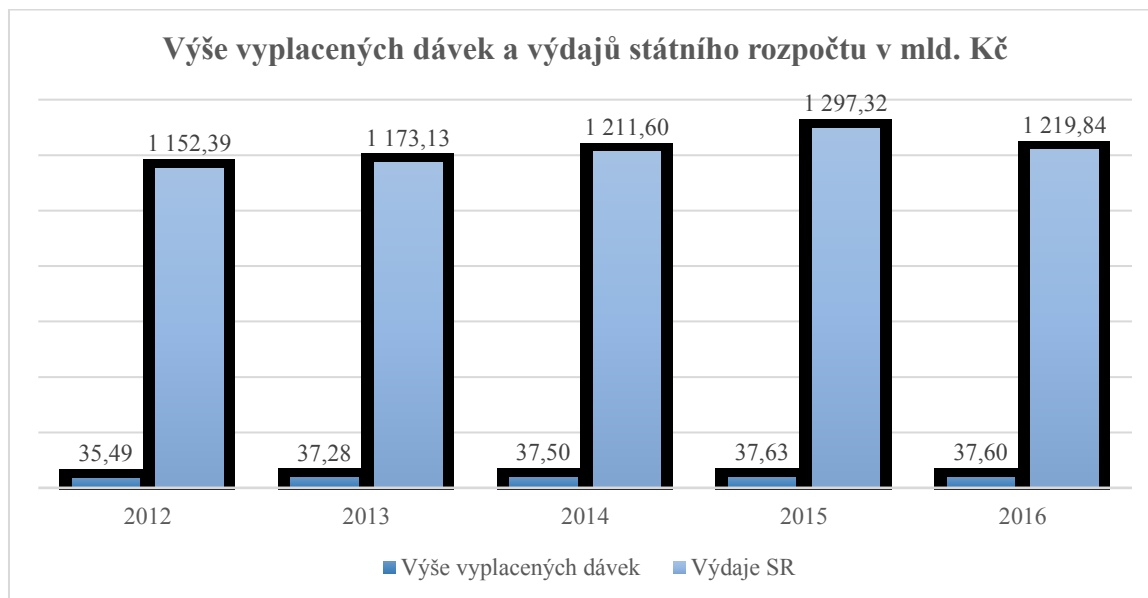
Rok	Výdaje SR v mld. Kč
2012	1 152,39
2013	1 173,13
2014	1 211,60
2015	1 297,32
2016	1 219,84

Zdroj: Informační leták MF ČR, Státní rozpočet v kostce

Nejvyšších výdajů státního rozpočtu bylo dosaženo v roce 2015. V porovnání s dávkami státní sociální podpory (DSSP) bylo nejvíce dávek vypláceno právě v tomto roce. Dávky státní sociální podpory včetně dávek pěstounské péče byly v roce 2015 vyplaceny ve výši 37 631 596 000 Kč, jak je patrné z tab. 3.2.2.1.

Výdaje státního rozpočtu jsou skoro z poloviny uplatňovány na sociální oblast. V rámci dávek státní sociální podpory toto číslo však tak vysoké není. Pro porovnání výše vyplacených dávek státní sociální podpory a výdajů státního rozpočtu je zde vložen následující graf:

Graf 4.2.(1) Výše vyplacených dávek a výdajů státního rozpočtu

Zdroj: Vlastní

Výplata dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče představovala v roce 2015 2,9 % z celkových výdajů státního rozpočtu. I v ostatních letech je procento podílu výše vyplacených DSSP a dávek pěstounské péče v obdobné výši, pohybuje se tedy okolo 3 %.

Ačkoli je sociální oblast velice náročnou na finanční prostředky státního rozpočtu, oblast dávek státní sociální podpory rozhodně mezi nejnáročnější nepatří. Na výdajích SR se podílí v posledních pěti letech pouhými 3 %. Nejnáročnější oblastí jsou dávky v rámci důchodového pojištění, které v roce 2015 představovaly 77 % výdajů na sociální dávky.

4.3 Zhodnocení postoje obyvatelstva k systému dávek státní sociální podpory

V této kapitole bude rozebrán dotazník, který byl vytvořen pro účely této bakalářské práce. Dotazník obsahoval především tvrzení, na která bylo možno odpovídat – souhlasím, nevím, nesouhlasím. Vzor otázek tohoto dotazníku naleznete v příloze č. 5. V této kapitole budou rozebrány pouze některé otázky dotazníku, aby bylo možné posoudit jednak názor na systém dávek státní sociální podpory v České republice a jednak informovanost občanů o systému.

Na dotazník odpovědělo celkově 68 respondentů, z čehož bylo 50 žen a 18 mužů. Odpovídalo nejvíce studentů zhruba 46 %, druhý největší podíl byl zaměstnaných tedy 41 %. Zastoupení nezaměstnaných v dotazníku činilo pouhých 3 %.

Primárně je systém dávek státní sociální podpory nastaven na pomoc znevýhodněným rodinám s dětmi. Z dotazníku však jednoznačně vyplývá, že při pojmu dávky státní sociální podpory si velká část z respondentů (25 z celkového počtu) vybaví pouze zvýhodnění určité etnické skupiny obyvatelstva. Dále bývá často pojem dávek státní sociální podpory zaměňován s podporou v nezaměstnanosti anebo s důchody.

Systém dávek státní sociální podpory bývá tedy velmi často zaměňován se systémem důchodového nebo nemocenského pojištění anebo s podporou v nezaměstnanosti. Není proto divu, že lidé nevědí, kde by si případně potřeby měli o dávku požádat. Další nejasnosti byly u respondentů zaznamenány u otázek, kam by se obrátili s žádostí o dávku. 38 % z celkového počtu respondentů (tedy 26 osob) označilo, že ví, kam se s žádostí obrátit, ale zároveň označili jako správné místo odevzdání žádosti Okresní správu sociálního zabezpečení. Z dotazníku tedy vyplynulo, že informovanost občanů o tom, co do systému spadá, jaké jsou tedy dávky státní sociální podpory a jak se o ně žádá, má stále mezery.

Na druhou stranu existenci systému dávek státní sociální podpory vnímá kladně 94 % respondentů. Zároveň se ale 65 % shoduje na tom, že v České republice systém není nastaven dobře.

Na otázku, zda respondenti nějakou dávku pobírají nebo pobírali odpovědělo ano pouze 28 % z celkového počtu respondentů (19 osob). V tom se odráží fakt, že většina respondentů jsou studenti. Na tuto otázku navazovala otázka, o jakou dávku šlo. Zde byly nejčastěji uváděny

dávky – rodičovský příspěvek, přídavek na dítě a příspěvek na bydlení. Z těchto 19 osob, které dávky státní sociální podpory pobírali se 5 shodlo na tom, že jim dávka v řešení nastalé sociální situace nepomohla. Dále je zajímavé, že více než polovina respondentů (z celkového počtu) se shodla na tom, že dávky nejsou poskytovány v přiměřené výši k tomu, jakou situaci mají pomoci řešit. Tady by ovšem mělo být zohledňováno to, že dávky nemají sociální situace zcela vyřešit, pouze k jejich řešení napomoci.

4.3.1 Zneužívání dávek

Zneužívání dávek je velkým problémem, zaměstnanci úřadu práce musejí každou žádost prošetřit, zejména pak doklady příkládající se k žádostem, jedná se např. o doložení příjmů, nájemních smluv apod. V případě zjištění, že nějaká dávka byla vyplacena neprávem, je pobíratel dávky povinen vyplacenou dávku v celé výši vrátit a v některých případech hrozí až odnětí svobody.

V roce 2014 bylo zjištěno 9 370 případů, kdy byly dávky vyplaceny neoprávněně, v penězích to pak představovalo 65 mil. Kč. V roce 2015 byla situace ještě horší celkově bylo zjištěno 16 680 případů neoprávněného pobírání dávek, tedy v hodnotě 103,5 mil. Kč. K neoprávněnému pobírání dochází nejčastěji u příspěvku na bydlení a dalších nepojistných sociálních dávek.³⁸

Dotazník obsahoval také otázku, které se týkala zneužívání dávek. Konkrétně se jednalo o otázku, zda si lidé myslí, že jsou dávky státní podpory lehce zneužitelné. Odpovědi byly celkem jednoznačné, 72 % respondentů s tímto tvrzením souhlasí.

4.4 Nápravná opatření a doporučení

Systém dávek státní podpory je systémem velice složitým, obsahuje spoustu pravidel, která jsou u každé dávky jiná a posuzování nároku na tu či onu dávku s sebou přináší mnoho práce, jednak ze strany žadatele a jednak ze strany Úřadu práce ČR.

V rámci dotazníkového šetření byli osloveni především studenti. S ohledem na to a na množství práce, která každá žádost o dávku představuje, by bylo dobré systém dávek státní sociální podpory vnést více do povědomí občanů a studentů zvláště. Výuka na školách by měla obsahovat více informací právě z této oblasti, jelikož jsou sociální situace, do kterých se dostane v převážné většině každý člověk a je dobré na tyto situace být dopředu připraven, v tom ohledu, že bude vědět, kdo mi může pomoci a jak.

³⁸ Zdroj: AKTUÁLNĚ.CZ: Podvody s dávkami: Lidé obrali stát o 100 milionů, prozradily je i sociální sítě [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/finance/podvody-se-socialnimi-davkami-lide-obrali-stat-o-100-milionu/r~19b3c666d6f211e5ae64002590604f2e/?redirected=1493661395>

System dávek státní sociální podpory je, jak již bylo několikrát zmíněno, nastaven pro podporu rodin s dětmi. V dnešní hektické době, kde se vše točí kolem peněz je mnohdy rodina odsouvána až za práci. Právě u takových rodin, lze vidět demotivující prvek v systému státní sociální podpory. Rodiny s vysokými příjmy v tom, že se nebudou chtít vzdát svého výdělků kvůli zakládání rodiny a na druhé straně u rodiny s nízkými příjmy v neochotě hledat si zaměstnání místo pečování o dítě. Tento problém z části odstraňuje změna v systému čerpání rodičovského příspěvku, kdy rodiny s vyššími příjmy mohou volit příspěvek ve vyšší hodnotě a dříve se tak moci vrátit do práce.

Větším problémem je však situace u rodin s nízkými příjmy. Dávky státní sociální podpory by tedy měly být nastaveny tak, aby nemohlo docházet k tomu, že budou nahrazovat příjmy donekonečna. Měla by být stanovena podmínka minimální doby, která musí být odpracována, aby nedocházelo k tomu, že rodiny budou neustále spoléhat jen na stát.

Co se týče problému zneužívání dávek je náprava v režii jen úřadu práce, který danou žádost posuzuje. V tom množství žádostí není asi zcela možné každou rodinu posuzovat detailně, je ale nutné každé žádosti věnovat více času nebo např. k žádostem by mělo být nutné přikládat posudky lidé z okolí apod.

Dalším problémem je také to, že mnohdy dávky nejsou posuzovány zpětně a často nejsou použity na ten účel, na který použity být měly. V dotazníku, který byl uveden v kapitole 4.2. se 87 % respondentů shodlo na tom, že účel dávek byl použit správně. U všech dávek to možné není, ale např. u porodného by měl být zpětně doložen účet s nákupem věcí pro miminko apod. nebo u přídatku na dítě, jaké věci jsou mu v průběhu roku nakoupeny.

5 Závěr

Dávky státní sociální podpory, které spadají pod oblast sociální politiky státu dokáží plnit řadu funkcí. Snaží se občanům poskytnout lepší životní podmínky, pomoci nízkopříjmovým rodinám a zajistit tak zdravé a dobré prostředí v každé rodině. Protože právě rodina, je nejdůležitější stavební jednotkou státu a zlepšování poměrů ve všech rodinách tak, aby byly alespoň na průměrné úrovni vede ku prospěchu jednak samotné rodiny a jednak ku prospěchu státu v rámci celospolečenského vývoje.

Systém státní sociální podpory je systémem, který v České republice funguje už řadu let. A za dobu svého fungování prošel již mnoha modifikacemi a úpravami. Jedná se o velice flexibilní systém, který je třeba neustále aktualizovat v závislosti na tom, jak se mění celospolečenská sociální situace. V průběhu let dochází k neustálému zvyšování životních nákladů, přímo úměrně však vždy nerostou příjmy rodin. Stát by tedy měl sloužit jako opora právě pro tyto typy rodin.

Nepříznivé sociální situace potkávají v průběhu let každého člověka a jejich zvládnutí nemusí být vždy v jeho silách. Systém státní sociální podpory je primárně zaměřen na pomoc nízkopříjmovým rodinám při řešení různých sociálních situací, mezi které můžeme zařadit např. bydlení, narození dítěte, výchova dítěte apod.

Bakalářská práce zpracovávala informace o fungujícím systému státní sociální podpory v České republice. Zejména se soustředila na popis jeho právní úpravy a charakteristiky včetně charakteristik jednotlivých dávek spadajících do tohoto systému. Práce využívala zejména informací zveřejněných na stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, především tiskopisů a statistických ročenek. V praktické části pak byly tyto jednotlivé dávky zkoumány z hlediska vývoje a počtu za posledních 5 let, tedy v letech 2012-2016 se zaměřením na Moravskoslezský kraj. Následně pak byl vývoj a počet dávek v Moravskoslezském kraji porovnán s celou Českou republikou. Byly také zjišťovány dávky státní sociální podpory v modelových rodinách a uvedeny vzory žádostí, které je nutné vyplnit, když se o dávku žádá. Dále bylo zkoumáno, jak systém dávek státní sociální podpory působí na veřejnost, to bylo zjišťováno v rámci dotazníkového šetření, ze kterého vyplynulo, že informovanost společnosti o možnosti sociální podpory není velká, což by mělo být zlepšeno.

Autor práce zastává vnímá systém státní sociální podpory jako systém naprosto nezbytný pro každou vyspělou společnost. Rodiny jsou základem každé společnosti a jejich podpora je v některých situacích je nutná. Stát tedy poskytuje pomoc formou těchto dávek, aby rodinám vyjádřil svou účast při řešení jejich sociálních situací. Avšak velkým problémem současné doby

je zneužívání pobírání těchto dávek a neochota některých občanů hledat si zaměstnání. Proto je názorem autora, že neustále zjednodušování systému a také podmínek pro nárok na tyto dávky není úplně správnou cestou, kterou se tento systém ubírá.

Seznam použité literatury

Právní předpisy

Zákon č. 117/1995 Sb.: Zákon o státní sociální podpoře. In.: ročník 1995. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117>

Knižní zdroje

BŘESKÁ, Naděžda. Státní sociální podpora s komentářem a příklady. 14. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, c2012. ISBN 978-80-7263-739-3.

DURDISOVÁ, Jaroslava. Sociální politika v ekonomické praxi: (vybrané problémy). V Praze: Oeconomica, 2005. ISBN 80-245-0850-8.

KREBS, Vojtěch. Sociální politika. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.

KUDA, František a Martin LUX, ed. Bydlení v regionech: (důsledky regionálních rozdílů v dostupnosti bydlení). Praha: Professional Publishing, 2010. ISBN 978-80-7431-026-3.

PRŮŠA, Ladislav, Petr VÍŠEK a Robert JAHODA. Alchymie nepojistných sociálních dávek. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-528-3.

TOMEŠ, Igor. Obory sociální politiky. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-868-5.

TOMEŠ, Igor. Sociální právo České republiky. Praha: Linde Praha, 2014. ISBN 978-80-7201-938-0.

RYS, Vladimír. Česká sociální reforma: (sociologická studie). Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0588-0.

Sociální služby. I, Užitečné informace pro manažery. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, 2016. ISBN 978-80-906320-4-2.

Internetové zdroje

AKTUÁLNĚ.CZ: Podvody s dávkami: Lidé obrali stát o 100 milionů, prozradily je i sociální sítě [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: [https://zpravy.aktualne.cz/finance/podvody-se-socialnimi-davkami-lide-obrali-stat-o-100-](https://zpravy.aktualne.cz/finance/podvody-se-socialnimi-davkami-lide-obrali-stat-o-100-milionu/r~19b3c666d6f211e5ae64002590604f2e/?redirected=1493661395)

[milionu/r~19b3c666d6f211e5ae64002590604f2e/?redirected=1493661395](https://zpravy.aktualne.cz/finance/podvody-se-socialnimi-davkami-lide-obrali-stat-o-100-milionu/r~19b3c666d6f211e5ae64002590604f2e/?redirected=1493661395)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Statistická ročenka Moravskoslezského kraje [online]. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-moravskoslezskeho-kraje-2016>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Statistická ročenka Moravskoslezského kraje [online]. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-moravskoslezskeho-kraje-2016>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: Veřejná databáze. Vyplacené dávky státní sociální podpory a péstounské péče [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky&katalog=30850>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Moravskoslezského kraje - 2015 [online]. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zakladni-tendence-demografickeho-socialniho-a-ekonomickeho-vyvoje-moravskoslezskeho-kraje-2015>

ILOM.CZ: Státem placené volno pro otce by uvítalo 80 % rodičů [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://ilom.cz/novinky/info-servis/delsi-otcovske-volno-by-uvitalo-80-rodicu/>

INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV: Dávky péstounské péče [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/pestounska_pece

INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV: Dávky péstounské péče [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/dpp>

INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV: Porodné [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/porodne>

INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV: Sociální tematika [online]. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc>

INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV: Úřad práce ČR [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/upcr>

INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV: Životní a existenční minimum [online]. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/zivotni_min

INVESTUJEME.CZ: Náklady na dítě? I 8 mil. Kč může být málo [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/clanky/naklady-na-dite-i-8-mil-kc-muze-byt-malo/>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Co se mění v roce 2017? Novinky Ministerstva práce a sociálních věcí [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/upcr/media/tz/2016/12/2016_12_19_tz_novinky_mpsv_2017.pdf

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Informace o vyplacených dávkách [online]. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/15912>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Minimální mzda [online]. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/870>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Státní sociální podpora [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Státní sociální podpora [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/16976/socialni_podpora.pdf

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Počet příjemců rodičovského příspěvku podle pohlaví [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/105>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Přehled o vývoji částek minimální mzdy [online]. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/871>

TÁTA NA PLNÝ ÚVAZEK: Být mužem na rodičovské je dnes již normální. Ale? [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <http://www.tatanaplnyuvazek.cz/byt-muzem-na-rodicovske-je-dnes-jiz-normalni-ale/>

Seznam použitých zkratk

DSSP	Dávky státní sociální podpory
DVZ	Denní vyměřovací základ
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
SR	Státní rozpočet
SSSP	Systém státní sociální podpory
ÚP ČR	Úřad práce České republiky

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst.3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 5. 5. 2017

Lenka Veličková

Lenka Veličková

Seznam příloh

Příloha č. 1	Žádost o přídavek na dítě
Příloha č. 2	Žádost o příspěvek na bydlení
Příloha č. 3	Žádost o porodné
Příloha č. 4	Žádost o rodičovský příspěvek
Příloha č. 5	Otázky dotazníku

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tab. 2.2.2.3	Částky životního minima
Tab. 2.4.2.1 (1)	Částky nákladů na bydlení
Tab. 2.4.2.1 (2)	Částky nákladů na pevná paliva
Tab. 2.4.2.1 (3)	Normativní náklady pro bydlení v nájemních bytech
Tab.2.4.2.1 (4)	Normativní náklady pro družstevní byty a byty v os. Vlastnictví
Tab. 2.4.3	Hranice příjmů rodiny v rámci dávky porodného
Tab. 2.5.1	Měsíční počet příjemců rodičovského příspěvku dle pohlaví
Tab. 2.5.3.1 (1)	Částky příspěvku na úhradu potřeb dítěte rok 2012
Tab. 2.5.3.1. (2)	Částky příspěvku na úhradu potřeb dítěte rok 2013
Tab. 2.5.3.2	Výše odměn pěstouna za měsíc v Kč
Tab. 2.5.3.3	Výše příspěvku při převzetí dítěte
Tab. 3.1.1 (1)	Počet obyvatel v Moravskoslezském kraji 2012-2015
Tab. 3.1.1 (2)	Počet narozených v Moravskoslezském kraji 2012-2015
Tab. 3.1.1. (3)	Počet živě narozených podle pořadí dítěte
Tab. 3.1.1 (4)	Věkové složení obyvatelstva Moravskoslezského kraje
Tab.3.1.2	Obecná míra nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji
Tab.3.1.3 (1)	Průměrná hrubá měsíční mzda v Kč
Tab. 3.1.3 (2)	Částky minimální mzdy
Tab. 3.2.1	Počet vyplacených dávek v Moravskoslezském kraji
Tab. 3.2.1.1	Počet vyplacených dávek v České republice
Tab. 3.2.2	Výše vyplacených dávek v Moravskoslezském kraji
Tab. 3.2.2.1	Výše vyplacených dávek v České republice
Tab. 3.3.1.1	Výpočet čisté měsíční mzdy rodiny Pokorných
Tab. 3.3.2.1	Výpočet čisté měsíční mzdy rodiny Skromných
Tab. 4.2	Výdaje státního rozpočtu v letech 2012-2016

Seznam grafů

Graf 3.2.1 (1)	Počet vyplacených dávek v Moravskoslezském kraji
Graf 3.2.1 (2)	Počet jednotlivých druhů dávek v Moravskoslezském kraji
Graf 3.2.1.1 (1)	Počet vyplacených dávek v České republice
Graf 3.2.1.1 (2)	Počet jednotlivých druhů dávek v České republice
Graf 3.2.2 (1)	Výše vyplacených dávek v Moravskoslezském kraji
Graf 3.2.2 (2)	Výše jednotlivých druhů dávek v Moravskoslezském kraji
Graf 3.2.2.1 (1)	Výše vyplacených dávek v České republice
Graf 3.2.2.1 (2)	Výše jednotlivých druhů vyplacených dávek v České republice
Graf 4.2 (1)	Výše vyplacených dávek a výdajů státního rozpočtu